

Anneliina Heino

MONIAMMATILLINEN TYÖ KOULUKURAATTORIN SILMIN

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Anneliina Heino: Moniammatillinen työ koulukuraattorin silmin
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Sosiaalityö
Ohjaaja: Jenni-Mari Räsänen
Huhtikuu 2022

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on tarkastella koulun sosiaalityön edustajien, koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Tässä tutkielmassa selvitetään millaisten tahojen kanssa koulukuraattorit tekevät moniammatillista yhteistyötä, miten se toteutuu ja mitä haasteita tai mahdollisuuksia siihen liittyy. Tutkielmassa sivutaan myös yhteiskunnallisesti merkittävää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta (Sote-uudistus). Sote-uudistuksen myötä Suomeen muodostuu hyvinvointialueet, joiden työntekijöiksi koulukuraattorit siirtyvät vuoden 2023 alussa. Tällöin koulukuraattorit siirtyvät ensimmäistä kertaa saman hallinnollisen organisaation alle. Tutkielman taustoitusta koostuu koulun sosiaalityöstä, koulukuraattorin työstä ja moniammatillisesta työstä, sekä niihin kytkeytyvästä aiemmasta tutkimuksesta.

Tutkielman aineisto on kerätty sähköistä kyselylomaketta hyödyntäen aikavälillä 21.11.2021-13.12.2021. Kysely on toteutettu anonyymisti ja lomake sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Tutkimuskyselyyn vastasi 24 koulukuraattoria. Tutkimusaineisto on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimustuloksista selviää, että koulukuraattorit tekevät moniammatillista yhteistyötä useiden eri toimijoiden kanssa. Koulukuraattorien tekemä moniammatillinen työ tapahtuu sekä koulun sisäisten ammattilaisten kanssa että koulun ulkopuolella työskentelevien ammattilaisten ja tahojen kanssa. Yhteistyötahoihin kuuluu koulun henkilökunnan lisäksi muun muassa eri viranomaisia, terveydenhuollon ammattilaisia, nuorisotyöntekijöitä sekä seurakunnan että kolmannen sektorin toimijoita ja työntekijöitä. Kyselyvastausten mukaan yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat konsultaatio, säännölliset tapaamiset ja työparityöskentely.

Tutkimustulosten mukaan koulukuraattorit kokevat tuovansa moniammatilliseen työskentelyyn sosiaalityön asiantuntijuutta ja osaamista, palveluverkoston tuntemusta, kykyä hahmottaa kokonaisuuksia, taitoa toimia eri verkostoissa vuorovaikutteisella työotteella, sekä lapsen ja nuoren ääntä. Moniammatillista työtä tutkimuksen perusteella tukevat avoimuus, luottamus, arvostus ja toisen työn tunteminen, riittävät resurssit, sujuva tiedonkulku, asiakkaan osallistaminen, selkeät rajanvedot, sekä yhteinen halu ja tavoite. Moniammatillista työtä puolestaan haastavat henkilöiden vaihtuvuus, kiire, koordinoimattomuus, tiedonsiirron haasteet, sekä kapeakatseisuus ja näköalattomuus. Moniammatillisen työn kehittämisen edellytyksinä vastaajat tuovat esiin yhteisen ajan ja yhteistyön, rakenteellisten tekijöiden huomioinnin, esimiehen tuen, sekä yhteisen halun ja motivaation merkityksen. Kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta, että koulukuraattoreilla ei ole yhteisesti jaettuja toimintatapoja tai työskentelymalleja moniammatillisen työn tekemiseen. Sote-uudistuksen myötä vastaajat toivovat selkeitä ja järjestelmällisiä hoitopolkuja, sekä yhteistyötä eri toimijoiden ja asiakkaan kanssa.

Moniammatillisen työn tekemisessä ja kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota sitä tukeviin elementteihin, haastavien tekijöiden minimointiin, sekä kehittämisen edellytyksiin. Aihetta olisi mielenkiintoista tutkia, kun kuraattorit ovat asettuneet hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Tutkimusta koulukuraattorien tekemästä moniammatillisesta työstä voisi jatkaa kiinnittämällä huomiota asiakkaiden kokemuksiin ja siihen, millaisia erilaisia tiimirakenteita kunnissa on luotu oppilashuoltoon ja miten ne vaikuttavat moniammatillisen työn tekemiseen.

Avainsanat: koulukuraattori, koulun sosiaalityö, moniammatillinen työ

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Anneliina Heino: School social workers views of multiprofessional work
Master's Thesis
Tampere University
Social Work
Supervisor: Jenni-Mari Räsänen
April 2022

The aim of this Master's Thesis is to examine the multiprofessional work of school social workers. This thesis explores the types of actors with whom school social workers engage in multiprofessional co-operation, how this is done and what challenges or opportunities are involved. I also discuss the socially significant reform of the social welfare and health care system (Sote-reform). The Sote-reform will create welfare regions in Finland, where school social workers will become employees at the beginning of 2023. School social workers will be under the same administrative organization for the first time. The background of the thesis consists of school social work, the work of school social workers, multiprofessional work, and related previous research.

The data for the thesis has been collected using an electronic questionnaire between 21.11.2021-13.12.2021. The survey has been conducted anonymously and the questionnaire contained closed and open questions. The questionnaire was answered by 24 school social workers. The survey data has been analysed using a data-driven content analysis. The results show that school social workers work in multiprofessional co-operation with a number of different actors. School social workers work with different professionals and actors in school and outside of school. In addition to school staff, these partners include various public authorities, health professionals, youth workers, church and third sector workers and actors. Based on the collected data, the most common forms of co-operation are consultation, regular meetings and working in pairs.

Based on the study, school social workers feel that they bring social work expertise and competence, knowledge of the service network, the ability to perceive complexities, the ability to work in different networks with an interactive approach, and to act as the voice of the child and young person. Based on the study, multiprofessional work is supported by openness, trust, respect and knowledge of each other's work, sufficient resources, smooth information flow, client involvement, clear boundaries, and a common desire and goal. Multiprofessional work is challenged by turnover of people, rush, lack of coordination, challenges of information transfer, and narrow-mindedness and lack of vision. Requirements for the development of multiprofessional work, respondents highlighted the importance of shared time and co-operation, attention to structural factors, support from supervisors, and shared desire and motivation. The material collected shows that school social workers have hardly any shared practices or working models for multiprofessional work. With the sote-reform, respondents want clear and systematic care pathways, and co-operation between different actors and the clients.

In multiprofessional work and while developing it, attention should be paid to the elements that support it. In multiprofessional work should be focused to minimise challenging factors and create conditions to develop it. It would be interesting to study this topic while the welfare areas have been in operation for some time and the school social workers have settled as employees of the welfare areas. Research on the multiprofessional work of school social workers could be continued by paying attention to the experiences of clients and to the different types of team structures that have been created in municipalities for pupil welfare and how they affect the multidisciplinary work.

Keywords: school social worker, school social work, multiprofessional work

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	8
2 SOSIAALITYÖ KOULUSSA	10
2.1 Sosiaalityö osaksi koulua	11
2.2 Koulukuraattori sosiaalityön asiantuntijana.....	15
2.3 Ajankohtaiset muutokset koulukuraattorin työssä.....	18
3 MONIAMMATILLINEN TYÖ	20
3.1 Moniammatillisen työn määrittelyä	21
3.2 Moniammatillisen työn taustatekijät.....	23
3.3 Koulukuraattori siltoja rakentamassa.....	26
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	30
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	30
4.2 Tutkimusaineiston kerääminen.....	31
4.3 Aineiston analysointi.....	34
4.4 Tutkimuksen eettisyys	36
5 MONIAMMATILLINEN TYÖ KOULUKURAATTORIN SILMIN ...	38
5.1 Yhteistyötahot ja työskentelymuodot.....	38
5.2 Koulukuraattorin rooli moniammatillisessa työskentelyssä.....	42
5.3 Onnistunut moniammatillinen työ	45
5.4 Moniammatillisen työn haasteet	52
5.5 Moniammatillisen työn kehittymisen edellytykset	57
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	61
LÄHTEET	69
LIITE 1: Saatekirje	75
LIITE 2: Kyselylomakkeen saatesanat.....	76
LIITE 3: Kyselylomake	77
LIITE 4: Tietosuojailmoitus	81

TAULUKOT JA KUVIOT

Kuvio 1. Oppilasmäärät toimialueittain	34
Taulukko 1. Aineiston luokittelu	35
Taulukko 2. Yhteistyötahot	39

1 JOHDANTO

Jokaisen lapsen ja nuoren elämässä yksi merkittävä ja pitkäaikainen ympäristö on koulu. Ensimmäisenä koulusta tulee ehkä mieleen eri oppiaineet, luokkakaverit, opettajat ja rehtori. Koulu pitää sisällään myös paljon muuta. Se on ympäristö, jossa koko ikäluokka on kerralla eri ammattilaisten saavutettavissa. Koulussa ovat myös ne lapset, joiden perheissä on päihde- ja mielenterveysongelmia, työttömyyttä, syrjäytymistä tai muita haastavia tekijöitä. Koulua voidaan siis pitää toimivana sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden toimintaympäristönä. (Wallin 2011, 90; Korpela 2012, 274.) Tässä pro gradu -tutkielmassani tutkin koulun sosiaalityön edustajien, koulukuraattorien tekemää moniammatillista työtä. Selvitän, millaisten tahojen kanssa koulukuraattorit tekevät moniammatillista yhteistyötä, miten se toteutuu ja mitä haasteita tai mahdollisuuksia siihen liittyy. Tässä tutkielmassa viittaan myös kuraattori -nimikkeellä koulukuraattoreihin. Keräsin tutkimusaineistoni kuraattoreilta sähköistä kyselylomaketta hyödyntäen. Tutkimusotteeni on laadullinen ja analysoin keräämäni aineiston sisällönanalyysin keinoin.

Moniammatillisuus on tuttu käsite sosiaalityön parissa ja siihen kiinnitetään huomiota paljon myös opiskeluhuollossa (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 364). Toimiva ennaltaehkäisevä työ vaatii onnistuakseen myös toimivaa moniammatillista työtä. Julkisuudessa on ollut esillä keskusteluja muun muassa eri organisaatioiden välisen yhteistyön toimimattomuudesta. Kaltoinkohtelutapausten oikeusprosessien kautta on tullut tietoon, että eri organisaatioiden välinen yhteistyö on ollut riittämätöntä, eikä huolenaiheita ole välitetty toisille toimijoille, jolloin yhteistä ongelmanratkaisua ei ole tapahtunut. (Mönkkönen ym. 2019, 7.) Moniammatillinen työ vaatii siis huomiointia ja kehittämistä, jotta siitä saatava hyöty ja resurssi tulee tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti hyödynnettyä. Tutkimukseeni liittykin laajempina näkökulmana sektoroitunut palvelujärjestelmä, joka ei kulje käsi kädessä yksilön elämänsä kanssa. Tässä tutkielmassa huomio kiinnittyy erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palvelujärjestelmiin. Lapsista ja nuorista puhuttaessa keskiöön nousee myös koko perhe, jolloin ammattilaisten tulisi huomioida laajoja kokonaisuuksia, sekä syy-seuraussuhteita. Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarve saattaa koostua monen eri tahon järjestämästä palvelusta tai muusta tuesta, tällöin toimiva moniammatillisuus korostuu ja on yksilön kannalta erittäin tärkeää.

Yhteiskuntamme palvelujärjestelmä koostuu hyvin monenlaisista toimijoista ja se edellyttää jaettua asiantuntijuutta, sekä tiivistä yhteistyötä (Kekoni ym. 2019, 15). Jokaisen lapsen, nuoren ja heidän perheidensä toiveena on, että lapsi ja nuori löytäisi paikkansa tässä yhteiskunnassa. Elämä ei kuitenkaan aina mene suunnitelmien ja toiveiden mukaisesti. Näissä tilanteissa jokaisella lapsella, nuorella ja perheellä on oltava mahdollisuus saada oikein kohdennettua tukea ja apua. (Ristimäki 2018.) Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna toimiva moniammatillinen työskentely vapauttaisi resursseja, sekä erilaiset palvelut ja tuet kohdentuisivat todennäköisemmin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Mitä useampi taho tekee yhteistyötä, sitä vähemmän yksittäiset tahot kuormittuvat (Pärnä 2012, 183). Toimiva moniammatillisuus vähentäisi muun muassa eri tahojen päällekkäistä työskentelyä sekä selkeyttäisi eri ammattilaisten rooleja ja tehtäviä. Osa toimivaa moniammatillista työtä on hyvä tiedonkulku, jonka toimiessa lapsi, nuori ja perhe välttyisivät tilanteilta, joissa heidän tarvitsee kerta toisensa jälkeen kertoa tilanteestaan aivan alusta.

Tätä tutkielmaa aloittaessani olin työskennellyt koulukuraattorina muutaman kuukauden ajan ja olin huomannut koulukuraattorin tekevän työtä hyvin monenlaisten tahojen kanssa. Olen myös huomannut, että koulukuraattorien työtä on tutkittu melko vähän ja koulukuraattorin työlle ei ole kovinkaan selkeitä raameja. Pirkko Sipilä-Lähdekorven (2004) väitöskirjan nimessäkin esiintyvä ”Hirveesti tekijänsä näköistä” on mielestäni erittäin kuvaava havainto koulukuraattorin työstä. Sipilä-Lähdekorpi (2004, 163) toteaa, että kuraattoriresurssin lisäksi tarvitaan todellista yhteistyötä ja verkostoitumista sekä koulun sisällä että koko laaja-alaisen yhteiskunnan kanssa. Tällä hetkellä yksi puhutuimmista aiheista kuraattorien keskuudessa on tuleva sote-uudistus ja hyvinvointialueille siirtyminen. Tämä uudistus tarkoittaa koulukuraattoreille ehkä isoakin muutosta. Koulukuraattorit ovat tähän asti olleet pääasiassa sivistystoimen alaisia työntekijöitä, mutta sote-uudistuksen myötä kuraattorit siirtyvät hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Kerään tässä tutkimuksessa kuraattorien näkemyksiä myös sote-uudistuksen tuomiin muutoksiin liittyen.

Tutkielmani raportin toisessa ja kolmannessa luvussa käsittelen koulun sosiaalityötä, koulukuraattorin roolia, moniammatillista työtä, sekä aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta. Luvussa neljä käyn läpi tutkimukseni etenemisen vaiheet, jonka jälkeen siirryn tulosten esittelyyn luvussa viisi. Tutkielmani lopusta löytyy tutkielmaani liittyvät johtopäätökset, sekä pohdinta, joissa peilaan saamiani tutkimustuloksia aiempaan tutkimukseen.

2 SOSIAALITYÖ KOULUSSA

Tässä luvussa käsittelen sosiaalityötä ja sen kehittymistä osaksi koulua, koulukuraattorin työtä, sekä opiskeluhuoltoa. Käytän tässä tutkielmassa termiä opiskeluhuolto, joka kattaa myös oppilas- ja opiskelijahuollon. Kotimaista tutkimustietoa koulun sosiaalityöstä tai koulukuraattorin työstä löytyy varsin vähän. Jauhiainen (1993) on väitöskirjassaan käsitellyt 1800-luvun lopulta 1990-luvulle Suomen oppivelvollisuuskoulun oppilashuollon ja sen asiantuntijajärjestelmien muotoutumista. Tuoreemmassa koulun sosiaalityötä käsittelevässä väitöskirjassa Sipilä-Lähdekorpi (2004) on tutkinut peruskoulun yläluokilla työskentelevien kuraattorien työtä. Nuorisotutkimuksen puolella Hästbacka (2018) on selvittänyt Aseman lapset ry:n aloittaman hankkeen seurauksena moniammatillisen viranomaistyön merkitystä koulukiusaamisessa. Opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia sen sijaan löytyy enemmän. Pro gradu -tutkielmissaan esimerkiksi Marjamäki (2021) on tutkinut koulun sosiaalista tehtävää, Hemminki (2021) koulukuraattoreiden dokumentointikäytäntöjä ja Salmela (2020) yhteisöllistä opiskeluhuoltoa koulukuraattoreiden näkökulmasta. Hietanen-Peltola ja kumppanit (2019) ovat toteuttaneet Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen, sekä Opetushallituksen alaisuudessa perusopetuksen opiskeluhuollon seurantaan perusopetuksen kuraattoreille ja psykologeille vuonna 2018. Koulun sosiaalityöntekijänä toimineen Wallinin (2011, 9–10) mukaan hänen teoksensa tarkoitus on tuoda esiin koulusosiaalityötä ja sen merkitystä oppilaitoksissa, kunnissa, moniammatillisissa verkostoissa ja koko yhteiskunnassa.

Kansainvälistä tutkimusta koulun sosiaalityöstä löytyy jonkin verran. Huxtable (2013) on tutkimuksessaan koonnut tietoa kansainvälisesti koulun sosiaalityöstä. Hesjedal ja kumppanit (2015) ovat tutkineet norjalaisessa tutkimuksessa sosiaalityöntekijöiden ja opettajien välistä yhteistyötä. Isaksson & Sjöström (2017) ovat puolestaan tutkineet koulun sosiaalityötä Ruotsissa ja selvittäneet, miten sosiaalityön eri teorioita sovelletaan koulun sosiaalityössä. Allen-Mearns ja kumppanit (2013) ovat tutkineet koulun sosiaalityön väliintulojen ja puuttumisen tehokkuutta erilaisissa tilanteissa. Vuonna 1999 Yhdysvalloissa järjestettiin ensimmäinen laaja kansainvälinen konferenssi, jonka johdosta syntyi katsaus "School social work worldwide" eri puolilla maailmaa tehtävästä koulun sosiaalityöstä (kts. Huxtable ym. 2002; Wallin 2011, 65).

2.1 Sosiaalityö osaksi koulua

Sosiaalityö on kansainvälisesti tunnettu ammattiala. Sosiaalityötä ja -huoltoa toteuttavat monet eri ammattilaiset ja sen merkitys korostuu vaikeiden elämäntilanteiden, sekä sosiaalisten ongelmien parissa työskennellessä. (Kananoja 2017, 27.) Sosiaalityön voidaan ajatella olevan eräänlaisessa jatkuvassa kiertokulussa. Sen tehtävä on vaikuttaa yhteiskunnalliseen muutokseen monella eri tasolla ja samalla sen tulee muuttaa ja uudistaa toimintatapojaan pystyäkseen tähän tehtävään. Voidaan siis todeta, että sosiaalityö on yhteiskunnassa ja yhteiskunta on sosiaalityössä. Sosiaalityötä toteutetaan aina tilannekohtaisesti, sillä jokaisella ihmisellä on oma yksilöllinen tilanne, johon liittyy useita eri tekijöitä. (Pohjola ym. 2019, 24, 325–326.) Sosiaalialan työ pohjautuu ihmisoikeuksiin ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan periaatteisiin, jotka löytyvät kansainvälisistä yleissopimuksista (Kananoja 2017, 29–30).

Sosiaaliala voidaan jakaa sosiaalityöhön ja sosiaalipalveluihin. Koulun sosiaalityön sijoittaminen jompaankumpaan ei ole yksiselitteistä. Työ pitää sisällään osallistamista, yhteisöllisyyttä, muutosta ja tukea. Työhön kuuluva arkielämään tarjottava tuki voidaan luokitella sosiaalipalveluksi, kun taas yhteiskunnallinen väliintulo, kontrolli ja varhainen tuki luokitellaan ennemmin sosiaalityöksi. Koulun sosiaalityö pyrkii vaikuttamaan yksilöllisiin, yhteiskunnallisiin ja yhteisöllisiin edellytyksiin lasten ja nuorten kasvun edistämiseksi. Koulussa sosiaalityön tavoitteena on turvata lapsen turvallinen kasvuympäristö, jossa on riittävästi virikkeitä, sekä tasapainoinen ja monipuolinen kehitys niin yksilöllisesti kuin yhteisöllisestikin. Koulun sosiaalityön kolme kulmakiveä ovat sosiaalityön teoriat, lainsäädäntö ja ammatillinen traditio. Koulusosiaalityö nojautuu sosiaalityön arvoihin ja pyrkimyksiin, sekä ammatilliseen ytimeen. Koulusosiaalityön taustalla vaikuttavat vahvasti sosiaalityön yhteiset ohjeet ja lainsäädäntö. Koulun sosiaalityön tavoitteena on tukea oppilaiden arkea, toimintakykyä ja vuorovaikutussuhteita. Koulusosiaalityö voidaan tiivistää varhaiseksi, osallistavaksi, kohdennetuksi ja kestäväksi kouluympäristön tueksi. (Wallin 2011, 49, 85–88, 90; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 362.)

Suomessa ja koko Euroopassa sosiaalityön juuret ovat pitkälti kristillisessä hyväntekeväisyystyössä. Sosiaalityön muodostumiseen ovat vaikuttaneet myös

länsimaissa tapahtuneet yhteiskunnalliset rakenteelliset muutokset, sekä erilaiset yhteiskunnalliset liikkeet, kuten marxilaisuus ja feminismi. Nämä liikkeet ovat antaneet vaikutteensa sosiaalityön arvoille, joihin voidaan pitää muun muassa ihmisoikeuksia ja tasavertaisuutta. 1800–1900-luvun taitteessa sosiaalityöksi määritellyt asiat siirtyivät ihmisten omista yhteisöistä enemmän yhteiskunnan hoidettavaksi. Vuonna 1921 astui voimaan oppivelvollisuuslaki, jonka myötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimesta käynnistyi koulun sosiaalityön kehittämiseen vaikuttanut kasvatusneuvolatyö. Kasvatusneuvolatyön keskeisenä tavoitteena on tukea niiden lasten kasvatusta, jotka eivät sopeutuneet koulun sääntöihin, koulumenestys oli heikkoa tai heillä esiintyi muunlaisia sopeutumattomuuksia. 1930-luvulla sosiaalityötä alkoi ohjata lainsäädäntö, tällöin kunnat ja valtio alkoivat organisoimaan sosiaalisen tuen järjestämistä ja siihen liittyvää kontrollia. Samoihin aikoihin tapahtui myös sosiaalityön ammatillistuminen, jolloin painopiste vapaaehtoistyöstä siirtyi virkamiestyöhön. (Wallin 2011, 37–38, 42.)

1940-luvun lopulla kasvatusneuvolatyö alkoi virallistua ja 1960-luvulla kasvatusneuvolat täyttyivät oppilaista, joilla oli psyykkisen ja sosiaalisen tuen tarpeita. Kansakoululaki astui voimaan vuonna 1958. Tällöin laki velvoitti opettajaa huolehtimaan kaikkien erityisopetuksessa, eli apukouluissa olleiden oppilaiden tukemisesta oppivelvollisuuden täyttymisen jälkeen. Tampereella Saukonpuiston koulussa 1950-luvun alussa tämä tehtävä annettiin yhdelle opettajalle ja häntä alettiin kutsua kuraattoriksi. Koulukuraattorin työ on syntynyt 1960-luvun loppupuolella kasvatusneuvolatyön rinnalle. Tällöin yhteiskunnallinen keskustelu johti sosiaalisen henkilöstön lisäämiseen kouluissa. Suomessa vuonna 1966 Kotkan kaupunki perusti ensimmäisen koulukuraattorin viraksi nimetyn toimen. 1960-luvulla myös ammattikouluissa toimi sivutoimisia koulukuraattoreita, jotka toimivat esimerkiksi Kirkon kasvatusasiain keskuksen tai Suomen ammattikoulujen urheiluliiton alaisina. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 159; Wallin 2011, 42–43.)

1970-luvulla siirtyminen peruskouluun aiheutti kaikille koulun hyvinvointipalveluille käänntekeväen murroksen. Tällöin puutteellisten kotiolojen, käytöshäiriöiden ja oppivelvollisuuden laiminlyönnin selvittämiseksi ja tukemiseksi palkattiin lisää kasvatusneuvoloiden rinnalle kuraattoreita. Suomessa sosiaalityön voidaan koulussa katsoa alkaneen 1970-luvulla. Tällöin sosiaalityöntekijän ammattinimike vakiintui ja sosiaalityöntekijät suuntautuivat eri tehtäviin, joista yksi vaihtoehto avo- ja laitoshuollon

tehtävien ohella oli koulusosiaalityö. Huomionarvoista on se, että opettajien ammattijärjestöt eri koulutusasteilla vaativat kuraattorin virkoja. Lainsäädännön ja rakenteiden puute kuitenkin hidasti koulun sosiaalityön ja kuraattorin työn kehittymistä. Vuonna 1973 syntyi oppilashuoltokomitean mietintö, jossa palveluiden tehtävänä oli turvata hyvinvointia ja opiskeluun liittyviä edellytyksiä. Jo silloin oppilaiden myönteisten vuorovaikutussuhteiden ja terveen kasvun tukemista pidettiin tärkeänä peruskoulun tavoitteiden saavuttamiseksi. Konkreettisesti se näkyi moniammatillisen työn lisäämisellä, sekä sosiaalisten tukitoimien monipuolisena hyödyntämisellä. (Wallin 2011, 34–39, 43–45; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 362–363.)

Kouluorganisaation ja sen toiminnan tuntemattomuus haastoivat osaltaan koulun sosiaalityöntekijän roolin muodostumista. Suomi hyödynsi koulusosiaalityön kokonaisuuden muodostamisessa naapurimaatamme Ruotsia. Ruotsissa kouluissa ensimmäisiä sosiaalityöntekijöitä oli jo 1940-luvulla ja 1960-luvun loppupuolella Ruotsissa tuli olla jokaisella yläkoululla koulusosiaalityöntekijä. Suomessa kuraattorin työhön on ollut mahdollisuus kouluttautua Social- och kommunalhögskolanin ruotsinkielisellä sosionomilinjalla 1970-luvulta lähtien. Tämän seurauksena pari vuotta myöhemmin myös Tampereen yliopisto lisäsi sosiaalikirjuriin linjan sosiaalityöntekijöitä kouluttavaan sosiaaliturvan opetusjaostoon, jossa opiskeltiin sosiaalihuoltajaksi. Suomalaisten kontaktit kansainväliseen koulun sosiaalityöhön olivatkin pitkään lähinnä Pohjoismaihin, sillä systemaattista koulun sosiaalityötä ei juuri muualla Euroopassa ollut. (Wallin 2011, 39–45, 65.)

1980-luvun alussa tuli voimaan asetus, jossa säädettiin sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta. Tällöin tarkka koulun sosiaalityöntekijän kelpoisuus jäi määrittelemättä. 1980-luvun lopulla koulupsykologien ja -kuraattoreiden asemaa pyrittiin selkeyttämään. Lama ja kuntien itsehallinto kuitenkin jälleen hidastivat asian etenemistä. (Wallin 2011, 45–46.) Koulukuraattori- ja psykologitoiminta tuli yli 20 vuoden vireillöolon jälkeen lopulta lakisääteiseksi, kun 1990-luvulla eduskunta hyväksyi lastensuojelulain muutoksen (kts. Asetus lastensuojeluasetuksen muuttamisesta 546/1990; Laki lastensuojelulain muuttamisesta 139/1990). Tällöin lastensuojelulaissa säädettiin ensimmäisen kerran koulukuraattoritoiminnasta, mutta vielä silloinkaan laki ei velvoittanut kuntia järjestämään kuraattoripalveluita (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363). Lastensuojelulaki velvoitti

kuntia tällöin huolehtimaan oppilaiden psykososiaalisesta tuesta. Erilaisista koulun sosiaalityöhön liittyvistä hankkeista huolimatta lainsäädännön puutteellisuus on hidastanut koulun sosiaalityön kehittymistä. Vuonna 1996 Terveiden ja hyvinvoinninlaitos aloitti vuosittaiset kouluterveysbarometrit, joiden tulokset nostivat koulusosiaalityön tarvetta ja lisäämistä jälleen yhteiseen keskusteluun. (Wallin 2011, 45–46.)

Vuonna 2003 perusopetuslakiin kirjattiin oppilaiden oikeus oppilashuoltoon ja sen palveluihin. Tällöin huomiota haluttiin kiinnittää aiempaa enemmän oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä ennaltaehkäisevään että varhaisen puuttumisen näkökulmaan oppilaiden mahdollisissa haasteissa. Aikaa kului ja vuonna 2008 lastensuojelulain uudistuttua kuntien vastuulle tuli järjestää koulukuraattoripalveluita esiopetuksen, perusopetuksen, lisäopetuksen ja valmistavan opetuksen oppilaille. Tällöin lakisääteisen kuraattorituen ulkopuolelle jäivät toisen asteen, eli ammattikoulun ja lukion opiskelijat, vaikka useat heistä olivat ikänsä puolesta vielä lastensuojelulain piiriin kuuluvia opiskelijoita. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363.) Vuonna 2014 elokuussa astui voimaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), jota kutsutaan myös opiskeluhuoltolaiksi. Tämä laki toi mukanaan samat oikeudet sekä opiskeluhuoltoon että kuraattoripalveluihin perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevalle oppilaalle, lukiolain alaisessa opetuksessa olevalle opiskelijalle ja ammatillisessa peruskoulutuksessa olevalle opiskelijalle. Viimein vuonna 2015 myös sosiaalihuoltolaki uudistui ja siinä määritettiin kunnan velvollisuus järjestää sosiaalipalveluina oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluita, joihin kuuluu kuraattorin, vastaavan kuraattorin ja psykologin palvelut. (STM 2015; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363.)

Edellä esitetyn tiedon pohjalta voidaan todeta, että sosiaalityön muodostumiseen ovat vaikuttaneet monet eri tekijät. Yhteiskunta elää jatkuvaa muutosta, joten myös sosiaalityö muovautuu yhteiskunnan muutoksien mukana ja jatkuva muutos heijastuu myös koulun sosiaalityöhön. Sosiaalityö on muodostunut osaksi koulua kasvatusneuvolatyön kautta. Kasvatusneuvolatyöllä pyrittiin tukemaan oppilaita, joiden kanssa koulussa ei ollut keinoja toimia ja tämän seurauksena koulukuraattorityö on saanut Suomessa alkunsa. Koulukuraattorityön edistyminen on ollut hidasta, mutta hiljalleen sen asema on korostunut ja sitä on määritelty lainsäädännössä.

2.2 Koulukuraattori sosiaalityön asiantuntijana

Koulun sosiaalityön edustajan nimitys koulukuraattori tulee latinan sanasta curator. Tämä puolestaan on muotoutunut verbistä ”curare”, joka tarkoittaa ”pitää huolta”. Suomessa koulukuraattorin ja koulusosiaalityöntekijän nimikkeitä käytetään osin rinnakkain, vaikkakin koulukuraattorin nimike on vakiintuneemmassa käytössä. Koulukuraattori-nimikkeestä johtuen koulukuraattorit saatetaan luokitella samaan ryhmään esimerkiksi taidelaitoskuraattoreiden kanssa. Tämän vuoksi koulukuraattorien määrää Suomessa ei täysin täsmällisesti tiedetä. Ruotsissa nimike koulukuraattori on vakiintuneessa käytössä, Norjassa heidän nimikkeenään on sosiaalityöntekijä kasvatuksellis-psykologisissa palveluissa heidän taustaorganisaationsa mukaisesti. Kansainvälisesti yleisimmin käytetään nimikkeitä school social worker tai counsellor. Kaiken kaikkiaan erilaisia nimikkeitä koulukuraattorin työstä löytyy noin parikymmentä. (Andersson ym. 2002, 81; Sipilä-Lähdekorpi 2004, 25; Wallin 2011, 60–61.)

Huxtablen (2013, 1) mukaan koulussa työskenteleviä sosiaalityöntekijöitä on noin 50 eri maassa. Koulun sosiaalityötä esiintyy monissa eri maissa, mutta sen painopisteet ja ammattinimikkeet vaihtelevat. Wallinin (2011, 66) mukaan koulun sosiaalityössä ilmenee ylikansallisesti paljon samoja haasteita ja ilmiöitä, kuten riippuvuuksia, väkivaltaa, vanhemmuutta ja median vaikutuksia koskevia kysymyksiä. Lasten ja nuorten lisääntyneet sosiaaliset haasteet ilmenevät eri puolilla maailmaa erityisesti koulussa. Joillakin alueilla on toki omia erityishaasteitaan, kuten lukutaidottomuutta. Yhdysvalloissa ja Pohjoismaissa koulun sosiaalityössä huomio kiinnittyy psykososiaaliseen työhön. Keski-Euroopan maissa työ painottuu sosiaalipedagogiseen lähestymistapaan ja Etelä-Euroopassa korostuu vapaaehtoistoiminnallinen yhteisöllinen työ. (Wallin 2011, 66–68.) Uudessa-Seelannissa koulun sosiaalityön pääpaino on lasten ja perheiden auttamisessa, ehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa, mutta sen toiminta on järjestöpohjaista. Uudessa-Seelannissa koulun sosiaalityö kohdentuu heikoimpien sosioekonomisten alueiden kouluihin. (O’Connor 2013, 78–79.) Kanadassa koulusosiaalityön toteutuksessa on merkittäviä alueellisia eroja ja sen taustalla on useita eri organisaatioita (Wallin 2011,71). Kanadassa koulusosiaalityötä esiintyy eniten Ontariossa, johon myös Bibbyn (2013) tutkimus kohdentuu. Bibbyn (2013,

93–94) mukaan koulusosiaalityö keskittyy Ontariossa erityisesti kiusaamiseen, kouluväkivaltaan ja mielenterveyden tukemiseen.

Suomessa koulukuraattoreita on ollut useamman vuosikymmenen ajan (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 362). Suomessa koulun sosiaalityöntekijöiden, eli kuraattoreiden koulutustaustat ovat koulun sosiaalityön alussa olleet hyvin monenlaisia ja koulutus on saattanut kokonaan puuttua. Myös hallinnollinen hajanaisuus on hidastanut ammatillistumiskehitystä. Koulusosiaalityöntekijät ovat Suomessa sijoittuneet vaihtelevasti esimerkiksi kunnallisen sosiaali-, opetus-, sivistys- tai terveystoimen alle. Etenkin sosiaalitoimen alla työskennellessä koulusosiaalityöntekijöiden on ollut haastavaa nivoutua osaksi koulun toimintaympäristöä, koulutoimen alla työskennellessä ammatillinen identiteetti taas on saattanut jäädä heikommaksi. (Wallin 2011, 51–52.) Kuraattorin työhön ei ole suoraan valmistavaa koulutusta. Ajatuksena on ollut, että kuraattorin työtä tekisi henkilö, jolla on sosiaalityön yliopistotasoinen koulutus tai sosionomi AMK-tutkinnon mahdollistava pätevyys. (Mahkonen 2015, 84.) Tällä hetkellä kuraattorin kelpoisuusvaatimukset täyttää henkilö, jolla on suoritettuna ylempi korkeakoulututkinto, johon kuuluu tai sen lisäksi on suoritettuna yliopistotasoiset sosiaalityön pääaineopinnot tai niitä vastaavat opinnot. Kuraattorina voi toimia myös henkilö, jolla on suoritettuna sosiaalialan soveltuva ammattikorkeakoulututkinto. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 7§, 8§.) 1.1.2022 astui voimaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1146/2021) muutos, jonka perusteella ennen tämän lain voimaan astumista riittävän pätevyyden omaava koulukuraattorina toiminut henkilö on edelleen pätevä toimimaan koulukuraattorina. Muutoksen myötä koulukuraattorina voi toimia myös henkilö, joka on suorittanut sosiaali- ja kasvatusalalle tai käyttäytymistieteisiin suuntautuneen korkeakoulututkinnon. Tällöin tutkintoon pitää sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopistettä yliopistotasoisia sosiaalityön opintoja tai korkeakoulutasoisia sosiaalialan opintoja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 7§.)

Kananoja (2017, 29) toteaa ammattien syntyvän ja kehittyvän jotakin yhteiskunnallista tehtävää varten. Koulukuraattoreiden perustehtävä on alusta asti muotoutunut yhteiskunnalliselle tarpeelle kasvattaa lapsista yhteiskuntakelpoisia kansalaisia. Kuraattori on sosiaalityön näkökulmasta toimiva oppilaiden auttaja ja tukija. Kuraattorin työn voidaan ajatella olevan koulun perustehtävää tukevaa ja täydentävää sosiaalistamistyötä.

Koulukuraattoreiden tarve on aina ollut suurempi kuin siihen varatut resurssit. Kuraattorit tuovat kouluun asiakaslähtöistä työtapaa, sekä yhteiskuntatieteellistä näkemystä koulun toimintatapojen kehittämiseen. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 162–163, 166.) Sipilä-Lähdekorven väitöskirjassa (2004, 113) yli puolet vastaajista katsoivat työnsä keskeisimmän tavoitteen olevan tukeminen ja auttaminen. Tämän lisäksi tärkeimmäksi tavoitteeksi kuraattorit kokivat oppilaiden auttamisen niin, että oppilas viihtyy koulussa ja saa suoritettua oppivelvollisuutensa (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 127). Koulukuraattorin työstä säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013, 7§,15§,16§), perusopetuslaissa (628/1998, 31a§, 40§) ja sosiaalihuoltolaissa (1301/2014, 14§). Kuraattori antaa opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvää ohjausta ja tukea. Kuraattorin tulee tukea oppimisen lisäksi myös psyykkisessä hyvinvoinnissa ja sosiaalisissa valmiuksissa. Yhteisöllisestä näkökulmasta katsottuna kuraattorin rooli on edistää koko koulun yhteisön hyvinvointia, sekä yhteistyötä opiskelijoiden, perheiden ja läheisten kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 7; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 364.) Kuraattori pyrkii tunnistamaan ja havaitsemaan koulun henkilökunnan ja huoltajien huolia, sekä tukemaan oppilaiden säännöllistä ja tasapainoista opiskelua (Wallin 2011, 85). Lainsäädäntö määrittää, että kuraattorin tulee tarjota oppilaalle riittävä tuki ja ohjaus opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien minimoimiseksi ja poistamiseksi. Tarpeen mukaan kuraattorin tulee ohjata oppilas myös muiden tarvittavien oppilashuollon palveluiden pariin tai muihin erityisen tuen tarpeessa olevien lapsien ja nuorien tukea tarjoavaan toimintaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 15§.)

Kuraattorin työtä tekevän tulee kyetä työskentelemään hyvin kokonaisvaltaisella työotteella. Kuraattorin ammatillisuus koostuu taidosta soveltaa sosiaalityön osaamista osana koulua ja sen toimintatapoja. Lastensuojelun ja psykososiaalisen tuen substanssiosaaminen ovat tärkeä osa kuraattorin asiantuntijuutta, vuorovaikutustaitoja ja dialogista tilanneosaamista unohtamatta. (Wallin 2011, 58, 155.) Kuraattorien työ koostuu muun muassa huolien kuuntelusta, verkostojen muodostamisesta, asioiden selvittelystä ja asiakastyöstä oppilaiden kanssa. Heidän tehtäviinsä kuuluu myös koulukiusaamistapausten ja luvattomien poissaolojen selvittely, oppituntien pitäminen, yhteistyötahojen tapaaminen ja käytöshaasteisiin puuttuminen. (Korpela 2012, 283–288.) Kuraattorilla on merkittävä rooli myös oppilaitoksen ehkäisevän lastensuojelun toimijana. Kunnan tehtävä on tarjota ehkäisevää lastensuojelua lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Ehkäisevän

lastensuojelun tukea tarjoavat muun muassa oppilaitokset, päivähoido, neuvola, nuorisotyö ja muu sosiaali- ja terveystuolto. Ehkäisevän lastensuojelun on tarkoitus edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, sekä vanhemmuutta. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 364.) Lasten suojeleminen kuuluu kaikille viranomaisille ja kansalaisille, eikä sitä tule nähdä ainoastaan viranomaistoimintana. Päivähoido, koulu, harrastustoiminta ja muut lapsen lähiympäristössä olevat yhteisöt vanhempien rinnalla ovat tärkeässä roolissa lapsen kehityksessä ja suojelussa. (Lastensuojelun käsikirja THL.) Kuraattorin työn on määritelty vuonna 2004 olleen yksilökeskeistä, ongelmakeskeistä ja korjaavaa, vaikka jo vuonna 1970-luvulla oppilashuoltokomitean mietinnössä korostettiin kuraattorin ennaltaehkäisevää roolia. Kuraattorit kokevat roolinsa ristiriitaisena, sillä heidän ensisijainen tehtävänsä on olla oppilaita varten, mutta samalla pitää olla lojaali myös koko koulujärjestelmälle. Kuraattoreiden mukaan heidän työkentänsä on hyvin laaja ja verkostoitunut. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 128, 146–147.)

2.3 Ajankohtaiset muutokset koulukuraattorin työssä

Kuten jo aiemmin tutkielmassani on tullut esiin, kuraattorin työhön liittyvät rakenteet ja toimintatavat eivät ole täysin selviä. Opiskeluhoito ja sen järjestäminen ovat jo pitkään olleet yhteiskuntapoliittisen keskustelun ytimessä osana sosiaali- ja terveystuolisten uudistusten (Sote-uudistus) ja hyvinvointialueille siirtymistä. Työelämää koskevat rakenneuudistukset vaativat työtapojen uudistamista ja asiantuntijuuden jakamista. Palveluita uudistaessa yhteistyö on tärkeää. (Mönkkönen ym. 2019, 7.) Marinin hallituksen yhtenä tavoitteena on laadukkaat oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut jokaisella koulutusasteella, jotta lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa tukea. Hallituksen esityksessä ehdotettiin oppilas- ja opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin henkilöstömitoitusta, sekä kuraattorin kelpoisuusehtojen täsmentämistä. (HE 165/2021.) Kuraattorin kelpoisuusehtoihin tulleet muutokset esittelin edellisessä alaluvussa kuraattorin pätevyyden yhteydessä. Kuraattorikohtainen mitoitusta astui voimaan 1.1.2022, tästä alkaen yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 opiskelijaa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9a§).

Kesäkuussa 2021 tasavallan presidentti Niinistö vahvisti eduskunnan hyväksymät sote-uudistukseen liittyvät keskeiset lait. Nämä astuvat voimaan portaittain, 1.1.2023 vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden työntekijöiksi siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen henkilöstöä kunnista ja kuntayhtymistä noin 173 000. (EV 111/2021 vp; Sote-uudistus 2022a; Valtiovarainministeriö 2022.) Tässä yhteydessä myös koulukuraattorit siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen (Sote-uudistus 2022b). Sote-uudistuksen myötä Suomeen muodostuu 21 hyvinvointialuetta, hyvinvointialueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä ja alueilla on itsehallinto. Hyvinvointialueet muodostuvat pääasiassa maakuntarajoja mukaillen, lukuun ottamatta Uusimaata. Uudellemaalle muodostetaan neljä hyvinvointialuetta ja Helsinki säilyttää vastuunsa myös jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen järjestämisestä. Uudellamaalla erikoissairaanhoidon järjestämisestä vastaa jatkossakin HUS-yhtymä. Hyvinvointialueiden ylimpänä päättävänä elimenä toimii aluevaltuusto. Helsingissä aluevaaleja ei järjestetty, koska siellä kunnanvaltuutetut päättävät myös jatkossa edellä mainittujen palveluiden järjestämisestä. (Valtiovarainministeriö 2022.) Sote-uudistuksen avulla pyritään turvaamaan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Tavoitteena on myös ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaaminen, väestön ikärakenteen haasteisiin vastaaminen, kustannusten kasvun hillitseminen, hyvinvointi- ja terveyserojen lieventäminen, sekä palveluiden saatavuuden ja tavoitettavuuden kehittäminen. (Sote-uudistus 2022c.)

Edellä esitettyyn tietoon perustuen voidaan todeta, että Suomessa on tällä hetkellä käynnissä iso yhteiskunnallinen uudistus. Sote-uudistus muuttaa sosiaali- ja terveystaloutta, sekä niiden hallintoa merkittävästi. Hallituksen keskeisenä tavoitteena on huomion kiinnittäminen opiskeluun palveluihin. Sote-uudistus koskettaa läheisesti koulukuraattoreita, sillä lähes kaikkien kuraattoreiden työnantaja vaihtuu ja ensimmäistä kertaa kaikilla koulukuraattoreilla tulee olemaan yhtenäinen taustaorganisaatio, eli hyvinvointialue. Kuten aiemmin on tullut esiin, kuraattorityön kehittyminen on ollut hidasta ja kuraattorityön asiakasmitoituksiin on vasta viime aikoina kiinnitetty lainsäädännöllistä huomiota.

3 MONIAMMATILLINEN TYÖ

Tässä luvussa tarkastelen moniammatillisen työn käsitettä, joka on esiintynyt useita vuosia sosiaalityön keskeisenä käsitteenä. Moniammatillisuudella pyritään vastaamaan yksilöiden moninaiisiin haasteisiin ja tilanteisiin mahdollisimman tehokkaasti. Lasten ja perheiden palveluita ohjaavasta lainsäädännöstä löytyy useita moniammatillisuutta käsitteleviä kohtia muun muassa perusopetuslaista (628/1998), sosiaalihuoltolaista (1301/2014) ja lastensuojelulaista (417/2007). Lainsäädännöllisten huomioiden lisäksi moniammatillisuuden teema nousee esiin useissa ajankohtaisissa kehittämishankkeissa, joita tuon esiin seuraavassa kappaleessa.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen kehittämisessä on tavoitteena toiminnan painottuminen etenkin ehkäiseviin ja ennakoiviin palveluihin niin sanottujen raskaiden palveluiden sijaan. Huomion kiinnittäminen kouluissa ja oppilaitoksissa tarjottavaan tukeen on entistä tärkeämpää varhaisen avunsaannin näkökulmasta. (Hakulinen ym. 2021.) Vuonna 2016 käynnistyi Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), jota jatkettiin myös hallituskaudelle 2020–2022. Muutosohjelma kuuluu osaksi Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa, sekä lastensuojelun monialainen kehittäminen 2020–2022-hanketta. Muutosohjelman tavoitteena on varhaisen tukemisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen, eriarvoistumiskehityksen pysäytys, sekä ennaltaehkäisevien ja korjaavien sosiaali- ja terveyspalveluiden korkea laatu, oikea-aikaisuus ja saatavuus. Pyrkimys on muun muassa vahvistaa oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin tukea kouluissa ja lisätä mielenterveys- ja päihdepalveluita koulujen yhteydessä, sekä parantaa sosiaali- ja terveysalan yhteistyötä sivistysalan kanssa. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2021.) Parhaillaan on käynnissä MONNI-hanke, jonka tavoitteena on kehittää lastensuojelun monialaisen toiminnan yhteistyörakenteita ja konsultaatiomalleja, joissa toteutetaan systeemistä työskentelyotetta, sekä monialaisen työn vahvistamiseen keskittyvä Tuki oikeasta paikasta (TOP) -hanke. TOP-hankkeessa tavoitteena on koulun- ja sivistystoimen, kuntien lastensuojelun, lasten ja nuorten mielenterveyden ja erilaisten riippuvuuksien sekä päihdehuollon ammattilaisten, esihenkilöiden ja johdon monialaisen yhteistyön vahvistaminen lastensuojeluasiakkaiden parissa. (Pikassos 2022a; Pikassos 2022b; Vasso 2022.)

3.1 Moniammatillisen työn määrittelyä

Moniammatillisuuden käsitettä voidaan tulkita monista eri näkökulmista, joten käsitteen määritelmä ei ole yksiselitteinen, eikä merkitse kaikille samaa asiaa. Viime vuosina moniammatilliseen työhön liittyvät odotukset ja velvoitteet ovat kasvaneet lapsi- ja perhepalveluissa. (Vierula ym. 2019, 292.) Isoherranen (2012, 19) kuvaa väitöskirjassaan moniammatillista yhteistyötä eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä, jonka alle mahtuu monenlaisia määritelmiä riippuen määrittelijän näkökulmasta. Kekoni ja kumppanit (2019, 17) kertovat moniammatillisten ryhmien kokoonpanojen ja tehtävien riippuvan työskentelyn kohteesta. Moniammatillisuus voidaan ajatella eri verkostojen yhteistoimintana, viranomaisten välisenä yhteistyönä tai organisaation ulkoisen ja sisäisen yhteistyön muotona (Kekoni 2019,17).

Kansainvälisessä kirjallisuudessa moniammatillisuudesta käytetään muun muassa termejä: multiprofessional, interprofessional, crossprofessional tai transprofessional. Multiprofessional viittaa perinteiseen yhteistyöhön, kun taas inter-, cross- ja transprofessionaalisuus viittaavat intensiivisempään yhteistyöhön. Transprofessionaalisuudella viitataan erityisesti totutun ammattilaisten keskuudessa olevan roolijaon tarkoituksenmukaiseen rikkomiseen, jolloin eri ammattilaiset hyväksyvät muidenkin ammattilaisten astumisen oman totutun ammattiroolinsa alueelle. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa moniammatillisuutta on kuvattu myös vuorovaikutuksen vaihtoalueena, asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoiminnallisuutena, jaettuna asiakkuutena ja jaettuna asiantuntijuutena. Moniammatillisuuden keskusteluissa ammattilaiset ovat käyttäneet viime aikoina myös käsitettä rajapinta. Tällä tarkoitetaan aluetta, joka jää eri ammattilaisten työtehtävien välimaastoon. Keskustelu on johtanut myös käsitteen yhdyspinta pohtimiseen. Käsite yhdyspinta korostaa rajojen sijaan yhtymäkohtia, joissa yhteistyö on tarkoituksenmukaista. (Kekoni ym. 2019, 15–16; Vierula ym. 2019, 292.) Lakiteksteissä, politiikkaohjelmissa ja erilaisissa tutkimusstrategioissa moniammatillisuudesta käytetään myös termiä monitieteisyys tai monialainen työ (Mönkkönen ym. 2019, 9).

Joillakin erikoisaloilla, kuten erikoissairaanhoidossa, sekä kasvatus- ja perheneuvolassa on tehty organisaation sisäistä moniammatillista työtä jo 1940-luvulla (Mönkkönen ym. 2019,

8). Ensimmäisen kerran moniammatillisia käytäntöjä on tutkittu 1960-luvulla, mutta varsinainen moniammatillisuuden tutkimus on alkanut 1980-luvulla. Moniammatillisuuteen liittyvien tutkimusten määrä on kasvanut vuosien saatossa, samoin kuin moniammatillisen työn merkitys etenkin sosiaali- ja terveysalalla on korostunut. Suomessa moniammatillisuutta lähestytään yleensä yhteistoiminnan, dialogisuuden, yhteisen tiedonmuodostuksen, moniäänisyyden tai diversiteetin käsittein. (Kekoni ym. 2019, 17–18.) Suomessa moniammatillisuuden käsite on vakiintunut vasta 1990-luvulla (Isoherranen 2008, 33). Tällöin Suomessa aloitettiin kiinnittämään huomiota myös siihen, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat fyysisesti lähellä toisiaan ja tekevät yhteistyötä yli ammattirajojen (Mönkkönen ym. 2019, 8). Nikander (2004) toteaa, että moniammatillisuudesta, tiimityöstä ja pitkään jatkuneen työn tehokkuuteen liittyvästä puheesta huolimatta eri ammattikuntien muodostamasta yhteistyöstä, sen haasteista, mahdollisuuksista ja tehokkuudesta tiedetään suhteellisen vähän.

Moniammatillisuuden teemasta kuitenkin löytyy kotimaisia ja kansainvälisiä tutkimuksia. Pärnä (2012) on tarkastellut väitöskirjassaan lastensuojelullisen varhaiskuntoutuksen kehittäminen ja toteuttaminen -kehittämishankkeessa muodostuneita kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä ja sen kehittämisestä. Bronstein (2003) on kirjallisuuskatsausta hyödyntämällä selvittänyt, millainen moniammatillinen työskentely olisi toimivaa juuri sosiaalityön näkökulmasta. Vierula ja kumppanit (2019) ovat tutkineet moniammatillisuutta lapsi- ja perhepalveluiden palvelutarpeen arvioinnissa. Nikander (2004) on tutkimuksessaan tuonut esiin moniammatillisen yhteistyön haasteita sosiaali- ja terveysalalla vuorovaikutuksellisen näkökulman kautta. Raitakari ja kumppanit (2019) ovat tutkineet asiakasprosesseja monialaisen yhteistyön ja integraation näkökulmasta. Blakey (2014) on tutkinut moniammatilliseen työskentelyyn vaikuttavia tekijöitä ja haasteita. Hän pitää elintärkeänä moniammatilliseen ja monitieteelliseen käytännönmalliin siirtymistä, sillä hänen mukaansa ne mahdollistavat koko perheelle kokonaisvaltaisen muutoksen. Blakey (2014) myös perustelee moniammatillisen työn tärkeyttä entistä moniulotteisimmilla ja haastavammilla asiakastilanteilla, joissa asiakkailla on useita haasteita samanaikaisesti. Watkin kumppaneineen (2009) ovat tutkineet koulutuksen vaikuttavuutta tiimityöskentelyssä ja luoneet toimintamallin, jonka tarkoituksena on kehittää eri viranomaisten välistä moniammatillista työtä etenkin lastensuojeluprosesseissa. Moran ja kumppanit (2007) ovat tutkineet sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä moniammatillisesta työskentelystä ja

havainneet esimerkiksi koulun ja sosiaalitoimen yhteistyön kehittyneen moniammatillisen työskentelyn avulla.

3.2 Moniammatillisen työn taustatekijät

Tässä alaluvussa käyn läpi aikaisempaa moniammatillisen työn tutkimusta, kirjallisuutta ja niistä nousevia huomioita, joita tutkielmani viimeisessä luvussa peilaan saamiini tutkimustuloksiin. Moniammatillinen työ haastaa sosiaalityötä ja sen tieteenalaa. Moniammatillisuuden merkityksen korostaminen saa kuitenkin vahvat perusteet asiakkaiden haastavien elämäntilanteiden monimutkaistuessa. Moniammatillisen työn lähtökohtana tulisi olla asiakaslähtöisyys, jolloin asiakkaan tilanne huomioitaisiin kokonaisvaltaisesti. Tällöin moniammatillinen työ tukee myös asiakkaan edun toteutumista. (Pehkonen 2009.) Hesjedal ja kumppanit (2015, 847) tuovat esiin etenkin vanhempien osallistamisen tärkeyttä. He huomasivat, että lapsesta myönteisen palautteen kertominen vanhemmille tuki myönteisesti lapsen auttamista (Hesjedal 2015, 847). Pärnän (2012, 136) mukaan myös tiedonkulku ja salassapitoasiat helpottuvat, kun asiakas otetaan mukaan yhteiseen työskentelyyn ja keskusteluihin, sillä tällöin ei jää salailtavaa.

Palvelujärjestelmässämme eri viranomaiset ovat tottuneet toimimaan omalla alueellaan ja oman asiantuntijuuden ulkopuolelle kuulumattomaat asiakkaat on ohjattu toiselle taholle. Moniammatillinen työ vaatii kaikkien ammattilaisten yhteistä halua muuttaa omaa näkemystään, sekä valmiutta katsoa tilanteita yhteisen työn näkökulmasta. (Pärnä 2012, 140.) Tiettyihin ammatteihin kuuluu tietyt tehtävät ja toimivaltuudet, joita muut eivät voi ottaa hoidettavakseen (Raitakari ym. 2019, 78). Iso osa yhteiskunnan toiminnoista jää hyödyntämättä, mikäli esimerkiksi koulun ja lastensuojelun moniammatillista ammattitaitoa ja osaamista ei hyödynnetä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi (Wallin 2011, 29). Pärnän (2012, 183) väitöskirjan aineiston perusteella on tehty huomio; mitä useampi taho kykenee työskentelemään yhdessä, sen vähemmän se rasittaa yhtä tahoja. Isoherranen (2012, 101–102) tuo esiin eri ammattilaisten erityisosaamisen esille tuomisen tärkeyden osana moniammatillista työtä. Ammattilaisella saattaa olla oman perinteisen ammattiroolinsa lisäksi osaamista, jonka avulla hän pystyisi työskentelemään joustavasti poiketen omasta ammattiroolistaan (Isoherranen 2012, 101–102).

Bronstein (2003) esittelee tutkimuksessaan viisi osa-aluetta, joihin moniammatillisen työn hyödyt perustuvat ja neljä tekijää, jotka vaikuttavat moniammatilliseen työhön. Bronsteinin (2003, 299) mukaan moniammatillisen ja monitieteisen työn hyödyt perustuvat keskinäiseen riippuvuuteen, uudelleen luotuihin ammatillisiin toimintatapoihin, joustavuuteen, tavoitteiden yhteiseen omistajuuteen, sekä prosessin reflektointiin. Moniammatilliseen työhön vaikuttavina tekijöinä Bronstein (2003, 303) mainitsee rakenteelliset tekijät, persoonalliset tekijät, yhteistyön historian ja ammatillisen roolin. Näitä samoja teemoja esiintyy myös muussa tutkimuksessa ja kirjallisuudessa.

Tilanne, jossa henkilö tarvitsee samanaikaisesti monen eri ammattilaisen apua, saattaa olla asiakkaalle turhauttava (Kekoni ym. 2019, 33). Hesjedalin ja kumppanien (2015, 847) mukaan moniammatillinen työskentely mahdollistaa useiden asioiden käsittelemisen samalla kertaa, tällöin asiakkaan ei tarvitse kertoa tarinaansa kerta kerran jälkeen uudelleen. Ammattilaisten tulee tehdä tiivistä yhteistyötä erilaisten ongelmien ennakoimiseksi, sekä parhaan mahdollisen palvelun ja asiakkaan osallisuuden tukemiseksi. (Mönkkönen ym. 2019, 7; Pehkonen ym. 2019, 89). Pärnä (2012, 136) on tehnyt huomion, jonka mukaan moniammatillinen työ on hyvin organisaatiosta ja työkuulttuurista riippuvainen ilmiö. Raitakarin ja kumppaneiden (2019, 62) mukaan asiakkaan tilanteesta olennaiset tekijät ilmenevät helpommin, mikäli taustatietoja on pitkältä ajalta, huomiota kiinnitetään luottamus- ja yhteistyösuhteen rakentumiseen, sekä erilaisia tunnistamistyöhön tehtyjä työvälineitä hyödynnetään.

Pehkosen (2009) mukaan moniammatillinen työ edellyttää vankkaa ammattitaitoa, jossa huomioidaan tutkimus sekä koulutuksen laatu. Mikäli ammattilaiset työskentelevät rinnakkain, monialaista tiedon prosessointia ei tosiasiasa hyödynnetä (Pehkonen 2009). Watkinin ja kumppaneiden (2009) mukaan eri ammattilaisten ymmärtäessä myös muiden ammattilaisten rooleja sekä perustehtäviä, he havaitsivat selkeämmin moniammatillisen työn merkitystä osana sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta. Toisten ammattilaisten ja heidän rooliensa tunteminen myös lisäsi eri ammattiryhmien välistä luottamusta (Watkin ym. 2009). Roolien selkiyttämisessä on avoimuuden huomattu olevan tärkeässä asemassa (Hesjedal ym. 2015). Raitakari ja kumppanit (2019, 78) ovat myös huomanneet oman tehtävän, asiantuntijuuden, vastuun ja toimivaltuuden tiedostamisen olevan tärkeää. Oman

roolinsa lisäksi on tärkeä ymmärtää ja arvostaa myös toisten ammattilaisten tehtäviä. Heidän mukaansa tämä tuo selkeyttä myös asiakkaalle. (Raitakari ym. 2019, 78.)

Moranin ja kumppaneiden (2006) mukaan eri organisaatioiden vaihtelevat kulttuurit ja toimintatavat haastavat moniammatillista työtä. Yhteinen tavoite ja yhteisen näkemyksen luominen ovat moniammatillisen työn edellytys (Moran ym. 2006). Myös Isoherranen (2008, 33) toteaa moniammatillisen työn vaativan yhteisen tavoitteen määrittämistä. Moniammatillisesti tehtävässä työssä tulisi olla mahdollisuus oleellisen tiedon kokoamiseen, prosessointiin ja yhteisen tavoitteen määrittämiseen (Isoherranen 2008, 33). Blakey (2014) teki huomioita, joiden mukaan moniammatillista työskentelyä tukee ammattilaisten yhteinen näkemys ja yhteiset arvot, yhteiseen näkemykseen liittyä myös eri ammattilaisten tehtävän avaaminen asiakkaalle. Blakey (2014) mainitsee esimerkin, jossa päihdehuollon työntekijä osasi kertoa asiakkaalle, mikä on lastensuojelun tehtävä ja näin työntekijä osasi korjata virheellisiä tietoja ja asenteita, joita ammattiryhmästä saattoi esiintyä. Pärnä (2009, 136) tuo esiin salassapitosäännöksiin ja tiedonsaantiin liittyviä haasteita. Vierulan ja kumppaneiden mukaan (2019, 296) olemassa olevat rakenteet ja käytännöt eivät tue eri toimijoiden välistä tiedonvaihtoa riittävästi.

Moniammatillisen tiimin yhteinen identiteetti ja keskinäinen ymmärrys eri ammattilaisten rooleista vähentää mahdollisia ristiriitoja ja väärinymmärryksiä. Yhteistä identiteettiä voidaan tukea lisäämällä tietoa eri ammattiryhmien ja organisaatioiden tehtävistä sekä toiminnasta. Yhteisen identiteetin muodostaminen vaatii kuitenkin aikaa. (Lalayants 2013, 263–264.) Raitakarin ja kumppaneiden mukaan (2019) moniammatillisessa työskentelyssä ja sen oppimisprosessissa vuorovaikutuksen ja osaamisen jakaminen on tärkeää. Pärnä (2012, 137) tuo esiin ammatillisen identiteetin ja perustehtävän selkeyden tärkeyttä osana moniammatillista yhteistyötä, jossa ammattilainen välittää oman asiantuntijuutensa ammattiroolinsa välityksellä. Moniammatillisessa työssä kukin ammattilainen tuo yhteiseen työhön parhaan puolen omasta osaamisestaan. Moniammatillinen työ ei tuo lisäarvoa, mikäli kaikki tekevät ”vähän kaikkea”. (Pärnä 2012, 137.)

Lalayants (2013, 261–263) tuo tutkimuksessaan esiin esimiehen merkityksen. Esimies sitouttaa työntekijöitään moniammatilliseen työskentelyyn velvoittamalla. Samassa

yhteydessä esimiehen tulee kiinnittää huomiota myös riittävien resurssien mitoittamiseen ja tiedonkulun sujuvoittamiseen. (Lalayants 2013, 261–263.) Myös Moran kumppaneineen (2006) tuo esiin organisaation johdon tekemien moniammatillista työtä tukevien toimenpiteiden merkitystä. Resurssikysymykset vaikuttavat paljon myös moniammatilliseen työhön niin ajan kuin henkilöstönkin suhteen. Yhteisille tapaamisille on haastavaa järjestää aikaa ja resurssivajeen vuoksi säännöllinen osallistuminen yhteisiin tapaamisiin on haastavaa. (Watkin ym. 2009; Lalayants 2013, 260.)

Kuten edellä esiin tuomani lähteet kertovat, moniammatillisen työn tekeminen ja kehittäminen sosiaalityön ympäristöissä on erittäin tärkeää. Moniammatillisen työn tekeminen ei ole itsestään selvää, sillä palvelujärjestelmämme on melko sektoroitunut ja moniammatillisen työn tekemisessä tulee kiinnittää samanaikaisesti huomiota moniin eri tekijöihin. Toimiva moniammatillinen työ tukee parhaimmillaan asiakasta, työntekijää, sekä yhteiskuntaa.

3.3 Koulukuraattori siltoja rakentamassa

Kuraattori on keskeinen toimija sekä koulun sisäisessä että koulun rajojen ulkopuolelle suuntaavassa moniammatillisessa työssä. Erilaiset verkostot ja palvelujärjestelmät tuovat mukanaan useita sidosryhmiä. Laaja-alainen työ tuo mukanaan haasteita, mutta samalla myös mahdollisuuksia. Kuraattorin tulee jatkuvasti etsiä rooliaan näissä eri verkostoissa joustavasti omaa perustehtäväänsä kunnioittaen. Kuraattoria voidaan kutsua eräänlaiseksi sillanrakentajaksi. Koulussa moniammatillisuus muodostuu kaikkien koulussa ja koulun kanssa verkostoissa olevien ammattilaisten ja asiantuntijoiden muodostamasta yhteistyöstä. Yhteistyön lisäksi puhutaan yhteisestä vastuusta oppilaan, oppilasryhmien, perheiden ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista. (Wallin 2011, 109–112.) Seuraavaksi kuvaan kuraattorin roolia opiskeluhuollossa, joka pitää sisällään myös oppilas- ja opiskelijahuollon. Myöhemmin tässä luvussa esittelen koulun sisäistä ja koulun ulkopuolelle suuntaavaa moniammatillista työtä.

Kuraattorin työ kuuluu osaksi koulun ja oppilaitoksen opiskeluhoitoa (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363). Opiskeluhoitoa tulee toteuttaa sosiaali- ja terveystoimen moniammatillisena ja suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa, sekä muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3§). Opiskeluhoitoa ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013). Siihen kuuluu muun muassa hyvän oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden, sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen yksilö- ja yhteisötasolla. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on edistää muun muassa opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta, oppimista, oppilaitosten ja opiskeluympäristön hyvinvointia, yhteisöllistä toimintaa, sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä. Sen tarkoitus on myös turvata varhainen tuki sekä mahdollistaa opiskeluhoitopalveluiden tasapuolinen saatavuus ja laatu. Opiskeluhoito koostuu koulutuksen järjestäjän hyväksymästä opetussuunnitelman mukaisesta opiskeluhoollosta, sekä opiskeluhoollon palveluista. Opiskeluhoollon palveluista puhuttaessa tarkoitetaan koulukuraattorin, koulupsykologin ja kouluterveydenhuollon palveluita. Opiskeluhoito kuuluu kaikille koulussa työskenteleville henkilöille, esimerkiksi rehtorille, opettajille, koulukuraattorille, terveydenhoitajalle ja keittiöhenkilökunnalle osana omaa perustyötään. Yksilöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksilölle tarkoitettuja palveluita, kuten jo aiemmin mainitseni koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, psykologin tai kuraattorin palveluita. (Korpela 2012, 279; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §; Mahkonen 2015, 83; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363–364.)

Oppilaalla on mahdollisuus päästä kuraattorin tuen piiriin omasta aloitteestaan tai esimerkiksi vanhempien toiveesta. Kuraattorille voi ohjata myös opettaja, koulun muut aikuiset tai oppilaan elämässä muuten mukana olevat henkilöt, joita voivat olla esimerkiksi poliisi, lasten- ja nuortenpsykiatria, lastensuojelu tai perheneuvola. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 367.) Oppilaalle tulee oppilas- ja opiskelijahuoltolain perusteella järjestää henkilökohtainen keskustelumahdollisuus kuraattorin kanssa kiireellisissä asioissa samana päivänä tai viimeistään seitsemäntenä työpäivänä yhteydenotosta (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 15§). Yksittäisen oppilaan asiaa voidaan käsitellä monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan aina tapauskohtaisesti ja sen avulla pyritään selvittämään oppilaan tuen tarve ja järjestämään siihen oikein kohdennetut palvelut. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 373.)

Kuraattori toteuttaa työtään sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä opiskeluhoitotyönä. Opiskeluhoillon tarkoitus on huolehtia oppilaan hyvinvoinnista ja turvallisuudesta ja näin tukea oppilaan koulunkäyntiä yhteistyössä oppilaan vanhempien kanssa. Opiskeluhoillon tavoitteena on tunnistaa koulunkäyntiä haittaavia tekijöitä ja ehkäistä niiden muodostumista. (Korpela 2012, 279.) Yhteisötasolla tapahtuvan opiskeluhoillon toteuttaminen vaihtelee oppilaitoksen oppilaiden iästä, tarpeista ja yhteisölliseen työhön käytettävästä työajasta. Kaikissa oppilaitoksissa toimii monialainen opiskeluhoitoryhmä, jonka tehtävänä on vastata opiskeluhoillon suunnittelusta, toteuttamisesta, kehittämisestä ja arvioinnista. Tämän ryhmän tavoite on yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttaminen ja kehittäminen, sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen. Monialaiseen opiskeluhoillon ryhmään kuuluu usein kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Tarvittaessa tämä ryhmä kuulee myös opiskelijoita, hoitajia ja eri asiantuntijoita. Ryhmän toiminnasta vastaa usein rehtori. Kuraattorit tekevät yhteistyötä myös alueellisesti. Alueellisen yhteistyön pyrkimys on edistää lasten ja nuoren hyvinvointia, alueen palveluiden kehittymistä, sekä ehkäistä sosiaalisia ongelmia. Alueellisesti yhteistyötä tehdään usealla paikkakunnalla muun muassa ehkäisevän päihdekasvatuksen parissa. Kuraattorit kuuluvat usein osaksi alueiden ja kuntien moniammatillisia työryhmiä ja projekteja. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 372–374.)

Opiskeluhoito pitää sisällään laajoja kokonaisuuksia ja koko opiskeluhoitoa ohjaa kunnioittava ja osallistava suhtautuminen oppilaaseen ja hänen perheeseensä, sekä luottamuksellisuus. Oppilaitosympäristön, sekä lasten ja nuorten elinympäristön muuttuessa opiskeluhoito on noussut yhä tärkeämmäksi osaksi koulun toimintaa ja se kuuluu tiiviisti yhteen kasvatus- ja opetustehtävän kanssa. Oppilaan ja hänen perheensä osallistaminen ja osallisuuden tukeminen ovat tärkeä osa opiskeluhoitoa ja sen perustoimintaa, samalla se on yksi opiskeluhoillon tärkein tavoite oppimisen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 364.) Osallistamisen ja osallistumisen käsitteiden ero on tärkeä huomioida. Osallistaminen on intensiivisempää toimintaa kuin osallistuminen. Osallistamisesta voidaan puhua, kun osallistujalla on valtaa ja mahdollisuus sen käyttämiseen. (Pehkonen ym. 2019, 92.)

Koulun sosiaalityötä ja moniammatillista työtä samassa yhteydessä on tutkittu jonkin verran. Aiempi tutkimus on kohdentunut usein kahden eri tahon väliseen yhteistyöhön tai sen avulla

on luotu jokin uusi toimintamalli. Suhola (2017) on väitöskirjassaan tarkastellut oppilashuollon asiakaslähtöisyyttä ja monialaista yhteistyötä, sekä oppilashuoltoprosessia systeemisenä palvelukokonaisuutena. Kontion (2013) väitöskirjatutkimus on kohdentunut jaetun ymmärryksen rakentumiseen moniammatillisten oppilashuoltoryhmien kokouksissa. Shermanin (2020) artikkelissa esiintyy havainto siitä, ettei julkinen koulutusjärjestelmä ole löytänyt keinoa tukea johdonmukaisesti heikossa asemassa olevia oppilaita ja hän on luonut SBM-toimintamallin (School-based mentoring). Tämä toimintamalli on luotu etenkin koulun sosiaalityöntekijöiden ja kuraattoreiden käyttöön. Toimintamallissa huomio kiinnittyy oppilaan perheeseen, kouluun, yhteisöön ja vertaisiin. (Sherman 2020.) Hesjedalin ja kumppaneiden (2015) tutkimuksen mukaan moniammatillisen tiimin käyttäminen laajentaa eri ammattilaisten ymmärrystä lapsen ympäristöistä. Tutkimus osoittaa moniammatillisen työskentelyn edesauttaneen opettajia muodostamaan lapsen tilanteesta ja hyvinvoinnista kokonaisvaltaisemman kuvan pelkän koulumenestyksen sijaan, jolloin pystytään huomioimaan myös lapsen yksilöllisiä tarpeita koulussa (Hesjedal ym 2015). Koulukuraattoreiden työhön liittyvää moniammatillisuuden ja rajapintojen lähestyvää tutkimusta ovat tehneet esimerkiksi Roffey (2002), joka on tutkimuksessaan kiinnittänyt huomiota käytösasioihin koulun ja perheen näkökulmista. Mellin ja kumppanit (2010) taas ovat luoneet asteikon, jolla voidaan mitata ammattilaisten välistä yhteistyötä ja oppimista mielenterveyttä tukevan mallin käytössä.

Viitaten tässä alaluvussa esittämiini asioihin, voidaan todeta koulukuraattorin roolin olevan hyvin merkityksellinen suhteessa muihin toimijoihin ja tahoihin. Koulukuraattorin tulee toteuttaa työtään sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä työnä. Koulukuraattorin työtä ohjaa pitkälti lainsäädäntö, jossa ohjataan myös moniammatillisen työn tekemistä. Koulukuraattorin tekemästä moniammatillisesta työstä kuitenkin löytyy tutkimusta hyvin vähän.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa esittelen tutkimusprosessini. Kerron tutkimukseni tarkoituksesta ja tavoitteesta, tutkimusaineistosta, sen analysoinnista sekä etiikasta. Tutkielma on toteutettu kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan muun muassa tiettyä tapahtumaa ja ilmiötä tai luodaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään yleisimmin haastatteluilla, kyselyllä, havainnoimalla tai esimerkiksi erilaisista dokumenteista kerättävällä tiedolla. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää kerätä aineisto sellaisilta henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on siitä kokemusperustaista tietoa. (Tuomi & Sarajarvi, 2018, 83, 98.)

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Olen koulukuraattorina toimiessani havainnut, että koulukuraattorin työhön kuuluu paljon moniammatillisissa verkostoissa toimimista. Kokemukseni mukaan lasten ja perheiden haasteet lisääntyvät sekä tulevat yhä monimuotoisemmiksi. Tämä edellyttää moniammatillista työskentelyä yhä varhaisemmassa vaiheessa. Koulukuraattorin työn lähtökohta on toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä. Koen koulukuraattorin tekemän moniammatillisen työn olevan tärkeää, jotta oppilaat ja perheet saavat oikein kohdennettua ja oikea-aikaista tukea. Mielestäni moniammatillista työtä on merkityksellistä tarkastella myös resurssien näkökulmasta, sillä onnistunut moniammatillinen työ vähentää muun muassa päällekkäisen työn tekemistä.

Moniammatillisesta työstä ja moniammatillisuudesta on puhuttu pitkään sosiaalityön parissa. Vaikka moniammatillisuus ei ole uusi käsite, siihen liittyvät käytännöt ja konkretia eivät ole itsestäänselvyys. Moniammatillisen työskentelyn merkitys tunnustetaan, mutta seikkaperäistä tutkimusta sen haasteista ja mahdollisuuksista on varsin vähän. (Mönkkönen ym. 2019, 9.) Pärnä (2012, 140) on havainnut eri ammattilaisten tekevän vain heidän toimialueeseensa kuuluvaa työtä, mikäli asiakkaalla on laajempi palvelun tai tuen tarve,

asiakas ohjataan seuraavalle ammattilaiselle. Tämä on johtanut siihen, että Suomen palvelujärjestelmä on sektoroitunut, eikä näin ollen vastaa kansalaisen elämänkaaren kulkuun. Sektoroitunut järjestelmä on tehnyt palvelujärjestelmän pirstaleiseksi, jossa asiakasta niin sanotusti luukutetaan. Tämä seurauksena asiakkaan kokonaistilanteesta ei välttämättä kukaan ota vastuuta. (Arponen ym. 2004, 24.)

Tutkielman tarkoituksena on kerätä koulukuraattoreilta tietoa heidän tekemästään moniammatillisesta työstä. Tutkimuksen avulla selvitän, minkälaisen tahojen kanssa koulukuraattorit tekevät moniammatillista yhteistyötä, miten se toteutuu ja mitä haasteita tai mahdollisuuksia siihen liittyy. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa yhteisesti jaettua tietoa ja konkretiaa moniammatillisen työn tekemisestä sekä koulukuraattorin työstä. Tutkimuksessa tuon esiin kuraattorien näkemyksiä moniammatillisen työn lisäksi tulevan sote-uudistuksen tuomista muutoksista ja sen mahdollisista vaikutuksista koulukuraattorien työhön ja moniammatillisuuteen.

Tutkimuskysymykset:

Millaista on koulukuraattoreiden tekemä moniammatillinen työ?

Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia koulukuraattoreiden moniammatillisessa työskentelyssä ilmenee?

4.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi laadullisen kyselyn, koska luotettava tulos tutkimuskysymyksieni vastaamiseen vaati laajempaa otantaa kuin esimerkiksi haastattelututkimuksella olisi ollut mahdollista toteuttaa. Kyselyä käyttämällä minulla oli mahdollisuus saada useampia vastauksia. Kuraattoreita on melko vähän, työnkuvat ja toimintatavat vaihtelevat käsitykseni mukaan merkittävästi. Tämän vuoksi koen juuri

kyselytutkimuksen mahdollistaneen tutkimukselleni relevantin ja moninaisen aineiston. Keräsin tutkimusaineiston itse sähköisellä kyselylomakkeella.

Tutkimussuunnitelmavaiheessa hahmottelin kyselylomakkeen kysymyksiä ja esittelin hahmotelmaani graduseminaarissa tutkimussuunnitelmani yhteydessä. Aluksi minulla oli kysymyksiä 21. Tavoitteenani oli saada kyselylomakkeesta hyvin rajattu ja vastaajaystävällinen. Sain graduryhmäni jäseniltä ja ohjaajaltani tärkeitä havaintoja kysymyksiin ja niiden aseteluun liittyen. Karsin kysymyksiä ja testasin sähköistä lomaketta viidellä henkilöllä, sekä ohjaajallani. Tämän avulla sain tietoa vastausajasta ja kysymysten muotoilusta. Kyselylomaketta testatessa tuli havainto lomakkeen lopussa olevasta tekstistä "Tämän lomakkeen omistaja ei ole antanut tietosuojalausuntoa...". Otin yhteyttä Tampereen yliopiston IT-tukeen asiasta, sillä lause ei herättänyt mielestäni luottamusta. IT-tuki korjasi asian ja he asettivat TUNI-käytön osalta tietosuojalausunnon, jonka johdosta tämä edellä mainittu teksti poistui kyselylomakkeesta.

Lopulliseen versioon jätin 15 kysymystä. Näistä kysymyksistä ensimmäiseen kysymykseen vastaaminen oli kaikille pakollista, sillä siinä varmistin, että vastaaja on lukenut tietosuojailmoituksen ja osallistuu kyselyyn vapaaehtoisesti. Kysely sisälsi taustoittavia ja avoimia kysymyksiä, sekä monivalintakysymyksiä. Taustoittavilla kysymyksillä selvitin vastaajan koulutustaustaa, tarkempaa toimialuetta, toimialueen oppilasmäärää ja yksiköiden määrää. Taustoittavat kysymykset olivat monivalintakysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä keräsin tietoa moniammatillisen työn yhteistyömuodoista, kuraattorin asiantuntijuudesta sekä tekijöistä, jotka tukevat ja haastavat moniammatillista työtä. Avoimilla kysymyksillä selvitin myös vastaajien toiveita moniammatillisen työn kehittymiseen liittyen, sekä pyysin heitä kertomaan kokemuksensa onnistuneesta moniammatillisesta työstä. Kartoitin avoimella kysymyksellä ajatuksia myös moniammatillisuudesta ja hyvinvointialueille siirtymisestä. Monivalintakysymysten avulla selvitin tahoja, joiden kanssa vastaajat ovat tehneet moniammatillista työtä, sekä kartoitin kuraattorin roolin tunnettavuutta moniammatillisessa työskentelyssä asteikolla 1-5 (1= ei tunneta lainkaan, 5= tunnetaan erittäin hyvin). Joissakin monivalintakysymyksissä oli vaihtoehtona kohta "Muu", johon vastaaja sai tarvittaessa itse kirjoittaa vastauksen, mikäli valmiista vaihtoehdoista ei löytynyt sopivaa. Kyselyn loppuun asetin kysymyksen: "15. Mitä muita ajatuksia kysely sinussa herätti?".

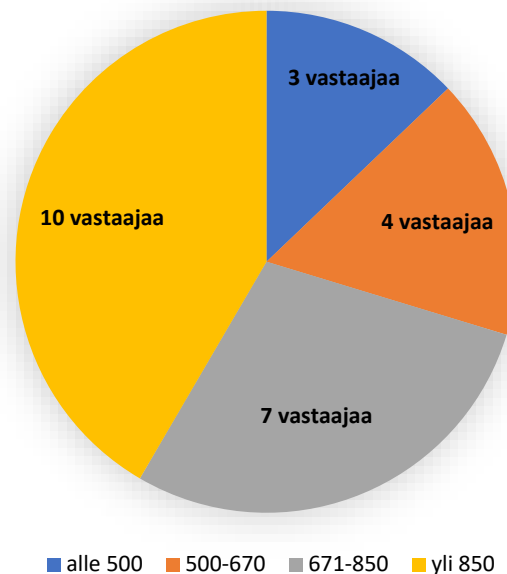
Osallistuin erään seutukunnan kuraattoreiden verkostotapaamiseen lokakuussa 2021. Verkostotapaamisessa esittelin tutkielmani aiheen ja kerroin kyselyn olevan tulossa todennäköisesti joulukuussa 2021. Tämän verkoston kautta sain 51 koulukuraattorin sähköpostiosoitteen. Kyseinen verkosto on epävirallinen, eikä verkostolla ole virallista vastuuhenkilöä tai toimintaa. Toteutin tutkimuskyselyn sähköpostiin lähetettävää linkkiä hyödyntäen. Lähetin kyselylinkin erikseen jokaiseen sähköpostiosoitteeseen, jotta vastaajat eivät nähneet toistensa tietoja tai osoitteita. Sähköpostiin toimitin tutkimuskyselyyn liittyvän saatekirjeen (Liite 1). Linkin takaa avautui Office 365 Forms -ohjelmalla laadittu kyselylomake (Liite 3). Lähetin 21.11.2021 kyselyn 51 sähköpostiosoitteeseen. Annoin kyselyyn vastausaikaa kaksi ja puoli viikkoa 8.12.2021 asti. 6.12.2021 mennessä olin saanut 16 vastausta, tuolloin lähetin muistutusviestin, sekä jatkoin kyselyaikaa viikolla. Lopulta kyselyyni tuli 24 vastausta. Vastaukset olivat kattavia ja vaihtelevia, osa vastaajista oli muodostanut vastauksensa avoimiin kysymyksiin kerronnallisesti ja osa luettelomaisesti.

Tutkimuskyselyyni vastasi eri koulutusasteilla toimivia koulukuraattoreita. Vastaajista 11 on suorittanut pääaineopinnot tai pääaineita vastaavat opinnot sosiaalityössä, vastaajista yhdeksän sosionomi AMK – tutkinnon, vastaajista kolme sosionomi YAMK – tutkinnon ja kolme vastaajaa ilmoittivat koulutukseensa yhteisöpedagogin tai sosiaalikasvattajan tutkinnon. Kahdella vastaajalla on suoritettuna näistä kaksi tutkintoa. Vastaajat työskentelevät samanaikaisesti yhdellä tai useammalla koulutusasteella. Kyselyyni vastanneet henkilöt työskentelevät esiopetuksessa, alakoulussa, yläkoulussa, lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa. Vastaajista isoin joukko (10 vastaajaa) ilmoitti työskentelevänsä samanaikaisesti esiopetuksessa, alakoulussa ja yläkoulussa. Ainoastaan yhdellä koulutusasteella ilmoitti työskentelevänsä kaksi vastaajaa, joista toinen työskentelee ammatillisessa oppilaitoksessa ja toinen yläkoulussa. Seitsemän vastaajaa työskentelee yhdessä toimipisteessä, kolme vastaajaa kahdessa toimipisteessä, kahdeksan vastaajaa kolmessa toimipisteessä, kaksi vastaajaa neljässä toimipisteessä ja kolmen vastaajan toimialueeseen kuuluu viisi tai useampi toimipiste.

Hietanen-Peltola ja kumppanit (2019) havaitsivat kuraattorityön toteuttamisen edellytyksien vaihtelevan suuresti ja näin ollen aiheuttavan oppilaiden välistä eriarvoisuutta palveluiden saannissa ja sisällöissä. He havaitsivat perusopetuksessa työskentelevällä kuraattorilla olleen yleisimmin kaksi toimipistettä, jolloin vastuualueen oppilasmäärän keskiarvo oli 875

oppilasta. (Hietanen-Peltola ym. 2019.) Seuraavassa kuviossa käy ilmi vastaajajoukkoni oppilasmäärät toimialueittain.

Kuvio 1. Oppilasmäärät toimialueittain

Vastaajista kolme ilmoittaa toimialueeseensa kuuluvan alle 500 oppilasta, neljä ilmoittaa toimialueeseensa kuuluvan 500–670 oppilasta, seitsemän vastaajaa ilmoittaa toimialueeseensa kuuluvan 671–850 oppilasta ja 10 vastaajan toimialueeseen kuuluu yli 850 oppilasta.

4.3 Aineiston analysointi

Tutkimuskyselyllä keräämäni aineiston analysoin aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödyntäen. Sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen perinteisimmistä analyysimenetelmistä. Sisällönanalyysi mahdollistaa aineistodokumentin objektiivisen ja järjestelmällisen analysoinnin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103, 117.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee kolmen vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään, toisessa vaiheessa ryhmitellään ja kolmannessa vaiheessa luodaan teoreettiset käsitteet. Ensimmäisessä pelkistämisen vaiheessa tutkimusaineistosta karsitaan kaikki tutkimuksen kannalta epäoleellinen tieto pois. Toisessa vaiheessa tämä pelkistetty tieto ryhmitellään esimerkiksi samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan. Ryhmittelyn jälkeen aineistosta on muodostunut erilaisia luokkia, jotka kolmannessa vaiheessa analysoidaan eri käsitteiksi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistämällä saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–127.)

Siirsin saamani aineiston Office 365 Forms -ohjelmasta Word-tiedostoon ja jaottelin sen kyselylomakkeen kysymysten mukaisesti. Analyysin edetessä huomasin, että vastauksia tutkimuskysymyksiini löytyi usean lomakkeessa olleen kysymyksen alta. Luin keräämäni aineistoa läpi ja redusoin, eli pelkistin aineistoni ja listasin aineistostani nousseita pelkistettyjä ilmauksia. Tämän jälkeen siirryin aineiston klusterointiin, eli ryhmittelyyn, jota seurasi abstrahointi, eli käsitteellistäminen. Käsitteellistämässä erotin aineistosta tutkimukseni kannalta oleellisen tiedon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–125.) Ryhmittelyssä apuna käytin eri värikoodeja, joilla merkitsin aineistosta esiin nousevia samankaltaisuuksia, sekä eroavaisuuksia kuvaavia ilmauksia. Seuraavaksi ryhmittelin ja yhdistin nämä ilmaukset, joista muodostui alaluokkia. Alaluokkien nimeämisen jälkeen jatkoin analyysia alaluokkien yhdistämisellä ja sain muodostettua yhdistäviä luokkia, jotka esittelen seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1. Aineiston luokittelu

<ul style="list-style-type: none"> • konsultaatio • säännölliset tapaamiset • työparityöskentely 	<p>YHTEISTYÖMUODOT</p>
<ul style="list-style-type: none"> • sosiaalityön asiantuntijuus ja osaaminen • kokonaisuuden hahmottaminen ja moninäkökulmaisuus • palveluverkoston tunteminen • eri verkostoissa toimiminen ja vuorovaikutteinen työote • lapsen ja nuoren äänenä toimiminen 	<p>KURAATTORIN ROOLI</p>

<ul style="list-style-type: none"> • avoimuus • luottamus • arvostus ja toisen työn tunteminen • riittävät resurssit • selkeät rajanvedot • sujuva tiedonkulku • asiakkaan osallistaminen • yhteinen halu ja tavoite 	MONIAMMATILLISUUTTA TUKEVAT ELEMENTIT
<ul style="list-style-type: none"> • henkilöiden vaihtuvuus • kiire • koordinoinnin puute • tiedonsiirron haasteet • kapeakatseisuus ja näköalattomuus 	MONIAMMATILLISUUTTA HAASTAVAT ELEMENTIT
<ul style="list-style-type: none"> • yhteinen aika ja yhteistyö • rakenteellisten tekijöiden huomiointi • esimiehen tuki • yhteinen halu ja motivaatio 	MONIAMMATILLISEN TYÖN KEHITTÄMISEN EDELLYTYKSET

4.4 Tutkimuksen eettisyys

Noudatin tutkielmaa tehdessäni hyvää ja eettisesti laadukasta tieteellistä käytäntöä. Suomessa kaikilla tieteenoaloilla tutkijaa ohjaa tietyt Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimat hyvää tieteellistä käytäntöä käsittelevät ohjeet. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa, sekä itsemääräämisoikeutta. Tutkijan tulee kunnioittaa aineetonta ja aineellista luonnon monimuotoisuutta sekä kulttuuriperintöä. Tutkimuksesta ei saa aiheutua haittaa tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille. (TENK 2019, 7.)

Tutkimuksen tulee olla rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti toteutettu. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tulosten tallentamiseen, esittämiseen ja arvioimiseen (TENK 2012, 6). Analysoin saamani aineiston rehellisesti, en lisännyt tai poistanut aineistosta mitään. Tallensin saamani tutkimusaineiston tunnistautumisen vaatimaan yliopiston ylläpitämään pilvipalveluun ja näin huolehdin, että keräämäni aineistoa käytetään tarkoituksenmukaisesti. Tutkimus toteutettiin anonyymisti, eikä vastaajia voitu sen perusteella yksilöidä. Näin huomioin, ettei tutkimukseen osallistuvilla aiheudu haittaa tai vahinkoa. Tutkimuksen avulla oli tarkoitus luoda yleinen vastaus tutkimuskysymyksiin.

Toimin itse koulukuraattorina ja huomioin sen, etten itse vastannut kyselyyn. Toteutin tutkimukseni kyselylomakkeella. Lomaketta tehdessäni ja kysymyksiä määritellessäni kiinnitin erityistä huomiota kysymysten muotoiluun. Kyselylomakkeen kysymykset eivät olleet johdattelevia. Kyselyn alussa oli saatesanat (Liite 2) ja tutkimukseen liittyvän tietosuojailmoituksen lisäksi Office 365 Forms -kyselyn saatteeseen OneDrive-tiedostona (Liite 4). Tutkimus toteutettiin anonyymisti ilman työorganisaation mainitsemista tai muita tunnistetietoja, joten minulla ei ole tietoa ketkä kyselyyni ovat vastanneet.

Tutkimusaineiston kerääminen yksilökohtaisimmilla tiedoilla olisi ollut haastavaa, sillä useissa kunnissa työskentelee esimerkiksi vain yksi tai kaksi kuraattoria. Tällöin tutkittavien tunnistettavuuden häivyttämisessä olisi pitänyt olla erityisen tarkka, jotta osallistumisesta ei olisi aiheutunut haittaa tai se ei olisi vaikuttanut tutkimustuloksiin. Tutkimukseni kannalta ei ollut oleellista tietää, missä organisaatiossa vastaaja työskentelee. Toteutin tutkielmani tieteellisten kriteereiden mukaisesti, huomioiden myös eettisesti kestävä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät. Kiinnitin huomiota myös vastuullisuuteen tuloksia julkaistaessa. Tutkimukseen osallistujille kerroin huolehtivani vastaajien tunnistamattomuudesta. Pro gradu -tutkielmassani on käytetty asianmukaisia ja luotettavia lähteitä, jotka olen merkinnyt asianmukaisesti tekstiviitteisiin ja lähdeluetteloon. Tarkistutin tutkimusraporttini säännöllisesti Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

5 MONIAMMATILLINEN TYÖ KOULUKURAATTORIN SILMIN

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani tuloksia, jotka olen muodostanut tekemäni analyysin perusteella. Aloitan tulosten läpikäymisen kertomalla luvussa 5.1 koulukuraattoreiden yhteistyötahoista ja työskentelymuodoista. Luvussa 5.2 käsittelen koulukuraattorin roolia osana moniammatillista työskentelyä. Luku 5.3 käsittelee onnistunutta moniammatillista työtä ja luku 5.4 sen haasteita. Lopuksi luvussa 5.5 tarkastelen moniammatillisuuden kehittymiseen liittyviä edellytyksiä, sekä sote-uudistuksen mahdollisia vaikutuksia koulukuraattoreiden tekemään moniammatilliseen työhön.

Tutkimusaineistoa analysoidessani huomasin joidenkin asioiden toistuvan usean eri teeman alla. Tutkimuksen mukaan esimerkiksi tiedonsiirtoon ja -kulkuun liittyvät näkökulmat voidaan luokitella sekä moniammatillista työtä tukeviin että haastaviin elementteihin. Esimerkiksi joissain vastauksissa ilmenee, että sujuva tiedonkulku on oleellinen osa onnistunutta moniammatillista työtä ja samalla erilaisten salassapitosäännösten koetaan haastavan sujuvaa tiedonkulkua ja moniammatillisen työn tekemistä.

Tutkielmani keskeisten tulosten avaamisessa olen hyödyntänyt aineistoesimerkkejä, jotka olen tässä luvussa merkannut lainausmerkkien sisään. Joissakin lainauksissa olen käyttänyt vain osaa vastauksesta, jolloin puuttuvan osan olen merkinnyt kolmella pisteellä. Olen tarpeen mukaan selventänyt aineistoesimerkin asiayhteyttä hakasulkujen sisään laitetulla tekstillä.

5.1 Yhteistyötahot ja työskentelymuodot

Koulukuraattorit tekevät yhteistyötä monien eri ammattilaisten ja tahojen kanssa. Vastaajat nimeävät yhteensä 23 eri ammattilaista tai tahoa, joiden kanssa ovat tehneet yhteistyötä. Heidän mukaansa yhteistyötä tehdään julkisten, yksityisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yleisimmiksi yhteistyömuodoiksi nimetään konsultaatio, säännölliset tapaamiset ja työparityöskentely. Käsittelen näitä yhteistyömuotoja myöhemmin tässä

alaluvussa. Seuraavasta taulukosta käy ilmi kaikki aineistosta esiin nousseet yhteistyötahot, jotka olen jaotellut koulun sisäisiin ja koulun ulkoisiin yhteistyötahoihin.

Taulukko 2. Yhteistyötahot

YHTEISTYÖTAHOT	
KOULUN SISÄISET	KOULUN ULKOISET
<ul style="list-style-type: none"> • kouluterveydenhoitaja • koulun psykiatrisen sairaanhoitaja tai muu vastaava • koulusosionomi, yhteisöohjaaja tai muu vastaava • koululääkäri • erityisopettaja • rehtori • opettaja • opinto-ohjaaja • koulupsykologi 	<ul style="list-style-type: none"> • perheneuvonta/ perheneuvola • nuorisotyöntekijä • perhetyöntekijä • sosiaalityöntekijä • erikoissairaanhoito • etsivä nuorisotyöntekijä • poliisi • starttipajaohjaaja • kolmas sektori • seurakunnan nuorisotyöntekijä • seurakunta • yksityiset lastensuojeluyksiköt • lastenkodit • päihdesairaanhoitaja

Kaikki vastaajat ilmoittavat tehneensä yhteistyötä kouluterveydenhoitajan, sosiaalityöntekijän, erityisopettajan ja opettajan kanssa. 20 vastaajaa nimeävät yhteistyötahoiksi perheneuvonnan ja perheneuvolan, nuorisotyöntekijän, koululääkäriin, perhetyöntekijän, rehtorin, opinto-ohjaajan ja koulupsykologin. Näiden lisäksi vastaajat valitsivat yhteistyötahoiksi koulun psykiatrisen sairaanhoitajan tai muun vastaavan, koulusosionomin, yhteisöohjaajan tai muun vastaavan, erikoissairaanhoidon ja etsivän nuorisotyöntekijän. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi vastaajat nimeävät poliisin, starttipajaohjaajan, yksityiset lastensuojelupalvelut, päihdesairaanhoitajan, kolmannen sektorin, seurakunnan ja seurakunnan nuorisotyön, sekä lastenkodit. Yhteistyötahoja on monia ja samoin myös yhteistyön tekeminen on monimuotoista.

Keräämässäni aineistossa yhteistyömuotona korostuu etenkin **konsultaatio**, joka mainitaan lähes jokaisessa vastauksessa. Konsultaatiota vaikuttaa olevan monenlaista ja sitä toteutetaan monen eri ammattilaisen kanssa. Kyselyn perusteella konsultaatiota tapahtuu satunnaisesti, suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Konsultointia tapahtuu sekä koulun sisällä että koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

”...Myös rehtorit, opettajat ja erityisopettajat usein päivittäisessä yhteistyössä kuraattorin kanssa niin palaverieissa kuin konsultaatiokeskusteluiden muodossa koulun arjessa. Koululääkäriä pääsen konsultoimaan kerran viikossa koululla...” (vastaaja 12)

Yllä olevassa aineistoesimerkissä kiteytyy hyvin koko aineistossa korostuva koulun sisällä tapahtuva konsultaatio. Useat vastaajat kuvaavat konsultaatiota jatkuvana, päivittäisenä tai viikoittaisena. Aineiston perusteella koulun ulkopuolella tapahtuva konsultaatio on tarpeen mukaan järjestettävää ja satunnaista. Aineistosta käy ilmi, että vastaajat konsultoivat muita ammattiryhmiä sekä toiset ammattiryhmät konsultoivat heitä. Konsultaatioon ei kyselyn perusteella ole olemassa jaettuja toimintatapoja. Aineiston mukaan joillakin ammattilaisilla, kuten koululääkäreillä on tietty aika, jolloin he olivat tavoitettavissa konsultaation merkeissä. Toisinaan konsultaatio tapahtuu spontaanisti tarpeen mukaan.

Yli puolet vastaajista tuovat esiin yhteistyömuotona **säännölliset tapaamiset**. Aineiston perusteella säännölliset tapaamiset ovat monimuotoisia ja ne toteutuvat niin koulun sisällä kuin koulun ulkopuolella toimivien tahojen kanssa.

”...säännölliset tapaamiset muun opiskeluhoollon sekä perheneuvolan kanssa...” (vastaaja 6)

”...Oppilashuoltoryhmään kuuluvien (terv.hoit., psyk.sh, rehtori, erit.opett., k.psykol., opo) kanssa säännölliset oppilashuoltotyöryhmät ja päivittäinen yhteistyö. Nuorisotyöntekijöiden, srk.n ja etsivän työn kanssa säännölliset tapaamiset useamman kerran vuodessa...” (vastaaja 10)

Aineistoesimerkistä käy ilmi päivittäinen yhteistyö, joka kuvaa hyvin moniammatillisen työn ilmenemistä ja roolia kuraattorin työskentelyssä. Oppilashuoltoryhmän toiminta on lakisääteistä, kun taas koulun ulkopuolelle suuntaavaan moniammatilliseen työhön ei ole selkeitä lakiin kirjoitettuja toimintaedellytyksiä tai käytäntöjä. Aineistosta ei löydy kahta samanlaista vastausta koulun ulkopuolelle suuntaavista säännöllisistä tapaamisista. Sen sijaan koulun sisällä tapahtuvana säännöllisenä tapaamisena mainitaan usein oppilashuoltoryhmä. Vastauksista käy ilmi, että esimerkiksi perheneuvolan ja lastensuojelun kanssa on harvoin yhteisiä tapaamisia. Toisaalta taas moni vastaaja ilmoittaa säännöllisten tapaamisten toteutuvan näiden tahojen kanssa. Voidaan siis todeta, että yhteisiä käytäntöjä koulun ulkopuolelle suuntaavista säännöllisistä tapaamisista ei juuri ole.

Aineistosta nousee esiin yhteistyömuotona **työparityöskentely**, jonka tuovat esille puolet vastaajista. Aineistosta löytyy monenlaisia kuvauksia työparityöskentelystä, joista muutaman esittelen seuraavissa aineisto-otteissa.

”Meillä moniammatillisuus ja työparityöskentely yli ammattirajojen on päivittäistä mm. 7. luokkalaisten ryhmäytyspäivässä meillä on mukana koulusta kuraattori, psykologi, tukioppilaat, sosiaalitoimesta perhetyöntekijät, seurakunnasta nuorisopastori, kunnasta nuorisotyöntekijä ja vaihtelevasti 4H tai joku hanke, joka tekee mielenterveystyötä nuorten parissa.” (vastaaja 15)

”Nuorisotyöntekijä sekä etsivänuorisotyöntekijä pitävät yhdessä kuraattorin kanssa työparina ryhmiä niin ala-kuin yläkoulullakin viikoittain.” (vastaaja 12)

”...kuraattorina haen oppilaita aamulla kouluun yhdessä perhetyöntekijän kanssa tai toimin työparina huostaanotto tilanteessa.” (vastaaja 18)

Kuten yllä olevista aineistoesimerkeistä käy ilmi, kuraattorit tekevät työparityötä monenlaisissa tilanteissa. Aineistosta käy ilmi, että koulukuraattorit tekevät niin koulun sisällä kuin koulun ulkopuolella yhteistyötä työparina esimerkiksi erilaisten ryhmien ohjaamisessa ja luokkatyöskentelyssä, sekä koulun yhteisöllisen työn parissa. Koulun

sisällä kuraattorin työparina mainitaan toimivan usein muut oppilashuollon ammattilaiset, joilla tarkoitetaan muun muassa kouluterveydenhoitajaa tai -psykologia. Koulun ulkopuolisina tahoina tässä yhteydessä mainitaan muun muassa perhetyöntekijä ja etsivä nuorisotyöntekijä. Työparityöskentelyssä kuraattorilla on mahdollisuus tuoda laaja-alaista osaamista ja näkökulmaa, joka täydentää toisen ammattilaisen osaamista. Tutkimusaineistoni mukaan kuraattorit tekevät usein yhteistyötä nuorisotyöntekijöiden kanssa. Nykyään nuorisotyö jalkautuu kouluun entistä enemmän ja koulukuraattori toimii tässä usein nuorisotyötä ja oppilaita yhteen tuovana ammattilaisena.

5.2 Koulukuraattorin rooli moniammatillisessa työskentelyssä

Tässä alaluvussa tuon esiin kuraattorin roolia osana moniammatillista työskentelyä. Vastaajat kuvaavat tuovansa koulukuraattorina moniammatilliseen työskentelyyn sosiaalityön asiantuntijuutta ja osaamista, kokonaisuuksien hahmottamista ja moninäkökulmaisuuutta, palveluverkoston tuntemusta, eri verkostoissa toimimisen taitoa ja vuorovaikutteista työtettä, sekä lapsen ja nuoren äänenä toimimista. Vastaajat tuovat esiin muiden tahojen tuntevan kuraattorin roolin moniammatillisessa työskentelyssä keskimäärin hyvin asteikolla (1= ei tunneta lainkaan, 2= tunnetaan vähän, 3= tunnetaan kohtalaisesti, 4= tunnetaan hyvin, 5= tunnetaan erittäin hyvin). Vastaajista 19 valitsi vastausvaihtoehdon 3=tunnetaan kohtalaisesti tai 4=tunnetaan hyvin ja neljä vastaajaa kohdan 5=tunnetaan erittäin hyvin. Vastaajat tuovat avovastauksissa esille näkökulmia liittyen koulukuraattorin rooliin ja asiantuntijuuteen osana moniammatillista työskentelyä.

Lähes kaikki vastaajat mainitsevat tuovansa moniammatilliseen työskentelyyn **sosiaalityön asiantuntijuutta ja osaamista**, joka käy ilmi seuraavista aineisto-otteista.

”Tuon sosiaalityön näkökulmaa yhteistyöhön ja sitä, että oppilaiden haastavat tilanteet nähtäisiin laajempina kokonaisuuksina...” (vastaaja 1)

”Sosiaalityön ja asiakkaan sosiaalisten verkostojen tuntemisen näkökulmaa (oppilas, perhe, kaverisuhteet, voimavarat, haasteet).” (vastaaja 3)

Kuten yllä olevista aineistoesimerkeistä käy ilmi, vastaajat kertovat näkevänsä lapsen ja nuoren tilanteen kokonaisvaltaisemmin kuin moni muu ammattilainen. **Kokonaisuuden hahmottaminen ja moninäkökulmaisuus** linkittyy sosiaalityön asiantuntijuuteen. Sosiaalityön asiantuntijuuteen liittyy vahvasti laajan kokonaiskuvan hahmottaminen lapsen, nuoren ja perheiden maailmasta, sekä yksilöllisistä tilanteista. Vastauksista käy ilmi kuraattorin tärkeä rooli myös koulumaailman sosiaalisten pulmien, kuten käytös- ja kaverisuhdeasioiden asiantuntijuudesta osana lapsen ja nuoren arjen kokonaisuutta. Lapsi ja nuori viettää ison osan arjestaan koulussa, joten siellä oleva tieto ja havainnot luovat hänen tilanteestaan konkreettista ja tärkeää tietoa, jota ei muilla ammattilaisilla tai tahoilla ole.

”Kuraattori näkee asiakkaan asiat melko moniulotteisesti eri näkökulmista katsoen, mikä välillä unohtuu kouluarjessa lapsen haasteista puhuttaessa. Usein kuraattori tuo esille lapsen kotitilannetta, kuormitusta vapaa-ajalla ja muilla sektoreilla kuin vain koulun sisällä. Katsotaan hyvinvointia laajemmaltikin.” (vastaaja 12)

Edellä oleva aineistoesimerkki kiteyttää koulukuraattorin roolin ja asiantuntijuuden merkityksen tärkeyttä osana moniammatillista työskentelyä. Lapsen ja nuoren elämä koostuu koulun lisäksi monesta muusta tekijästä. Lapsen ja nuoren asioita käsiteltäessä on tärkeää huomioida hänen kokonaisvaltainen elämäntilanteensa ja siihen vaikuttavat tekijät. Tämä mahdollistaa oikea-aikaisen ja oikein kohdennetun tuen järjestämisen. Kuraattorilla on laaja näkemys lapsen ja nuoren tilanteeseen, sekä ymmärrys hänen sosiaalisista ympäristöistään ja suhteistaan. Kuraattorilla tärkeä rooli kokonaisuuden hahmottajana.

”...Pidän esillä perheiden vaihtelevat tilanteet ja voimavarojen rajallisuuden ja ajoittaisen kyvyttömyyden hoitaa asioita lapsen edun mukaisesti.” (vastaaja 13)

Kuraattorilla on tärkeä rooli myös lapsen tai nuoren perheen näkökulmasta. Kuraattori tekee usein vuorovaikutteista yhteistyötä perheen kanssa ja hänellä on taito hahmottaa myös perheen kokonaisvaltaista tilannetta. Eräs vastaaja mainitsee, että kuraattorin on helpompi tarkastella lapsen ja nuoren tilannetta laajemmin kuin muiden koulun työntekijöiden.

Kuraattorilla on myös ymmärrys lapsen, nuoren ja perheen tilanteeseen vaikuttavista taustatekijöistä.

Aineistossani useat vastaajat kertovat tuovansa moniammatilliseen työskentelyyn **palveluverkoston tuntemusta**. Sosiaalityön asiantuntijuuteen linkittyy vahvasti palveluverkoston tunteminen ja se on oleellinen osa kuraattorin työtä.

”...Omalla asiantuntijuudellani osaan arvioida esim. minkälaisia palveluita oppilaalle tai hänen perheelleen tarvitaan...” (vastaaja 1)

Aineistoesimerkistä käy ilmi, että kuraattorit osaavat omalla asiantuntijuudellaan arvioida, minkälaisia palveluita lapselle, nuorelle tai perheelle tarvitaan ja miten niihin hakeudutaan. Vastauksista käy ilmi eri ammattitahojen rajapintojen tunteminen, etenkin lastensuojelun kohdalla. Rajapintojen tuntemisen avulla kuraattorit osaavat ohjata asiakkaan oikean tahon luokse, kun tiedossa on, millaista tukea asiakas tarvitsee. Aineistoon perustuvan havainnon mukaan vanhemmat voivat olla tietämättömiä, mihin heidän kuuluisi olla mistäkin asiasta yhteydessä. Kuraattorilla on tärkeä rooli ohjata vanhempia näissä tilanteissa ja näin toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä. Tästä näkökulmasta katsottuna kuraattorin on tärkeä tuoda omaa rooliaan ja tehtäväänsä myös vanhempien tietoisuuteen.

Palveluverkoston tuntemiseen useiden vastauksien perusteella liittyy **eri verkostoissa toimiminen ja vuorovaikutteinen työote**, joka näyttäytyy seuraavassa aineisto-otteessa.

[Eräs vastaaja kuvaa rooliaan moniammatillisessa työssä]”...ukkosen johdatin monien eri tahojen välillä.” (vastaaja 23)

Edellä olevasta aineistoesimerkistä ja aiemmin esittelemistäni tutkimustuloksista käy ilmi, että iso osa kuraattorin työstä tapahtuu eri verkostoiden ja tahojen välillä. Kuraattori saattaa ajautua tilanteeseen, jossa hän toimii niin sanottuna viestinviejänä. Näissä tilanteissa yhteinen avoin keskustelu olisi tärkeää, jotta syntyisi aitoa moniammatillista yhteistyötä.

Lähes puolet vastaajista ilmaisevat toimivansa moniammatillisessa työskentelyssä usein **lapsen tai nuoren äänenä**. Tässä yhteydessä käy ilmi, että kuraattori huolehtii usein lapsen tai nuoren oikeuksista osana työskentelyä.

”Koen, että tuon paljon lapsen näkökulmaa moniammatilliseen työskentelyyn. Kiinnitän huomiota lapsen vahvuuksiin ja voimavaroihin.” (vastaaja 16)

Aineistosta on havaittavissa, että kuraattori katsoo asioita usein lapsen näkökulmasta. Lapsi tai nuori ei useinkaan tunne omia oikeuksiaan, joten kuraattorin on tärkeä pitää heidän puoliaan ja tuoda lapsen ja nuoren oikeuksia esiin. Vastauksista ilmenee, että moniammatillisessa työskentelyssä kuraattori on usein se henkilö, joka tuntee lapsen tai nuoren parhaiten. Samalla kuraattori myös kiinnittää huomiota lapsen vahvuuksiin ja voimavaroihin, mutta tuo esille myös kehitettäviä osa-alueita.

Vastaajat kokevat tuovansa moniammatilliseen työskentelyyn hyvin laajoja kokonaisuuksia, kuten sosiaalityön asiantuntijuutta ja osaamista, palveluverkoston tuntemusta, verkostoissa toimimista, sekä lapsen ja nuoren äänenä toimimista. Vastauksista käy ilmi, että osa kuraattoreista kokee tuovansa moniammatilliseen työskentelyyn mielenterveystyön näkökulmaa ja asiantuntemusta, menetelmäosaamista sekä toiminnallaan auttavansa sosiaalityön asemaa luontevaksi osaksi koulua.

5.3 Onnistunut moniammatillinen työ

Moniammatillinen työ koostuu nimensä mukaisesti useasta eri tekijästä ja toimijasta, näin ollen moniammatillisen työn onnistuminen ei ole itsestäänselvyys vaan monen eri tekijän summa. Vastaajat tuovat esiin avoimuuden, luottamuksen, arvostuksen ja toisen työn tuntemisen, riittävien resurssien, selkeiden rajanvetojen, sujuvan tiedonkulun, yhteisen halun ja tavoitteen, sekä asiakkaan osallistamisen tukevan moniammatillista työtä.

Yli puolet vastaajista mainitsivat, että **avoimuus** on yksi tärkeä moniammatillista työtä tukeva elementti.

”Työskentelyn avoimuus, rehellisyys, suorapuheisuus...” (vastaaja 3)

”...Avoimet ja vastaanottavaiset suhteet, toisen kuunteleminen...” (Vastaaja 12)

”Avoin keskustelu...Avoimuus erilaisille näkökulmille ja elämän eri osa-alueiden huomioiminen kokonaisuutena.” (vastaaja 10)

Kuten aineistoesimerkeistä käy ilmi, avoimuus pitää sisällään monenlaisia näkökulmia. Avoimuuden yhteydessä esiintyy muun muassa rehellisyys ja suorapuheisuus. Avoimuutena vastaajat tuovat esiin myös avoimuuden suhteessa erilaisiin näkökulmiin ja kokonaisuuksiin. Avoimuutta kuvataan sekä vuorovaikutteisena että vastavuoroisena keskusteluna. Tutkimusaineistooni perustuen koulukuraattorin tulee olla avoin yksilöllisille tilanteille.

Lähes puolet vastaajista tuovat esiin onnistuneen moniammatillisen työn edellytyksenä **luottamuksen**, joka on sidoksissa avoimuuteen.

”...Luottamus yhteistyöhön ja työkavereihin.” (vastaaja 23)

”Tärkeää myös luottamus toisen ammattitaitoon.” (vastaaja 5)

Aineisto osoittaa, että luottamusta pidetään tärkeänä suhteessa työkavereihin, yhteistyöhön sekä toisten ammattiryhmien ammattitaitoon. Luottamus toisten ammattitaitoon on hyvin oleellinen tekijä moniammatillisessa työskentelyssä. Mikäli ammattilaisena ei luota toisiin ammattiryhmiin, ei moniammatillinen työ pääse tosiasiaassa toteutumaan.

Luottamuksen teeman yhteydessä toisten ammattiryhmien **arvostus ja toisen työn tunteminen** tulevat aineistossa esiin. Luottamus on käsitteenä monialainen ja siihen liittyy monenlaisia luottamussuhteita.

”...Luottamusta lisää toisten tunteminen ja työntekijöiden vaihtumisen vähyys.” (vastaaja 13)

”Toisen työn tuntemus ja kunkin ammattiryhmän ja asiantuntijuuden kunnioittaminen.” (vastaaja 15)

Tutkimuksen vastaajien mukaan luottamusta tukee esimerkiksi työntekijöiden pysyvyys. Työntekijöiden pysyvyys sosiaalialalla ei ole tällä hetkellä itsestäänselvyys. Avoimia työpaikkoja on paljon ja työnantajien kilpailu työntekijöistä on kovaa. Käynnissä on usein myös monenlaisia valtakunnallisia hankkeita, jotka tuovat mukanaan hanketyöntekijöitä, eli tilapäisiä yhteistyötahoja.

Lähes puolet vastaajista tuovat esiin **riittävien resurssien** merkitystä moniammatillisen työn onnistumisessa. Koulukuraattoreiden resurssikysymys on ollut pitkään pohdinnan alla. Kuten aiemmin työssäni on tullut esiin, kuraattoreiden osalta oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin on ensimmäisen kerran kirjattu nyt vuonna 2022 kuraattorikohtainen oppilasmäärä. Riittävät resurssit oman perustyön tekemiseen tukevat moniammatillisen työn onnistumista.

”Tiivis yhteistyöverkosto...Toisen kuunteleminen, lisäksi myös yhteinen aika verkoston luomiseen hyvin tärkeää -sitä ei arjessa muuten löydy, jos ei sitä erikseen pidetä tärkeänä. Esimiehen tuki tälle ajalle.” (vastaaja 12)

”Täytyy olla yhteistä aikaa, jossa asiakasasioiden lisäksi tutustutaan toisiin ja toisten työtapoihin.” (vastaaja 13)

”Yhteinen aika (esimerkiksi kalenteroidut tapaamiset muiden ammattilaisten kanssa), yhdessä luodut arjen rakenteet (esimerkiksi konsultaatiovälitunnit).” (vastaaja 14)

Aineistossa riittävät resurssit esiintyvät monesta eri näkökulmasta. Vastaajien mukaan merkittävin tekijä resursseihin liittyen on yhteinen ja riittävä aika yhteistyöhön. Kuten aineistoesimerkeistä käy ilmi, moniammatilliselle työlle täytyy löytyä ennakkoon sovittua yhteistä aikaa. Yhteisen ajan lisäksi esimiehen tuki moniammatilliseen työhön on avainasemassa. Esimiehellä on merkittävä rooli työntekijöiden resurssien kohdentamisessa ja määrittämisessä. Osa vastaajista kuvaa yhteisen ajan olevan välttämätöntä, jotta moniammatillinen työ voi onnistua.

Vastauksien perusteella voidaan todeta, että moniammatillinen työ vaatii onnistuakseen tietynlaisia rakenteita ja yhteistä aikaa. Rakenteisiin liittyen lähes puolet vastaajista nostavat esiin **selkeiden rajanvetojen** merkityksen osana onnistunutta moniammatillista työtä.

”...vastuun jakaminen, toisen ammatin tunteminen, selkeät rajanvedot.” (vastaaja 6)

”...Perheen tukeminen vaikeassa tilanteessa siten, että jokaisella moniammatillisen tiimin tekijällä on oma sektori hoidettavana” (vastaaja 17)

”...Selkeä työnjako eri työntekijöiden/instanssien välillä sekä ammatillinen ote kaikilta osapuolilta.” (vastaaja 19)

Yllä olevista aineistoesimerkeistä saa käsityksen, että eri ammattiryhmien ja toimijoiden välisten tehtävien jakaminen koetaan tärkeänä osana onnistunutta moniammatillista työtä. Jokaisen työskentelyssä mukana olevan tulee tietää ja tuntea oma roolinsa, sekä säilyttää ammatillinen ote työskentelyssä.

”...Se, että ei itse lähdetä määrittämään toisen työtä etukäteen vaikkapa ohjaamalla asiakasta palaverissa kuraattorille niin, että tältä ei ensin kysytä mielipidettä asiaan...”
(vastaaja 20)

Yllä olevan aineistoesimerkin perusteella eri ammattiryhmien toimenkuvien ja tehtävien tunteminen moniammatillisessa työssä on merkityksellistä. Useat vastaajat tuovat esiin ammatillisuuden merkityksellisyyttä sekä omien valtuuksien että vastuiden tiedostamista ja niiden mukaan työskentelyä.

”Työntekijän joustavuus ja ns. lokerosta ulos tuleminen eli on valmis tekemään asioita, joita ei välttämättä työnkuvaan kuulu esim. kuraattorina haen oppilaita aamulla kouluun yhdessä perhetyöntekijän kanssa tai toimin työparina huostaanotto tilanteessa. Myös toisinpäin joustavuus eli esim. sosiaalityöntekijä tulee koululle tapaamaan oppilaita. Raja-aitoja ei saa yhteistyössä olla eikä sun tai mun töitä, vaan moniammatillisessa työssä on meidän työ.”
(vastaaja 18)

Aineistosta on havaittavissa, ettei kaikilla kuraattoreilla ole samanlainen näkemys rajojen vetämisestä. Kuten aineistoesimerkistä käy ilmi, vastaaja kokee joustavuuden ja omasta työnkuvasta irtautumisen olevan moniammatillisuutta edistävä tekijä. Aiemmista esimerkeistä taas käy ilmi, että selkeä työnjako, ammatillisuus ja vastuun jakaminen eri ammattiryhmien välillä on tärkeää.

”Yhteistyö erään terveydenhoitajan kanssa on ollut koko työurani ajan hyvää ja erityismaininnan arvoista...” (vastaaja 4)

[kysymys: Kerro yksi esimerkki onnistuneesta moniammatillisesta työstä ja siihen myönteisesti vaikuttaneista tekijöistä?] ”Näitä on joka päivä esim. kouluterveydenhuollon kanssa.” (vastaaja 1)

Näiden aineistoesimerkkien perusteella voidaan todeta, että moniammatillinen työskentely kuraattorin ja kouluterveydenhoitajan välillä koetaan usein onnistuneena. Kouluterveydenhoitaja on samanlaisessa asemassa kuin koulukuraattori, sillä myös he ovat usein oman ammattiryhmänsä ainoita edustajia oppilaitoksissa. Molemmat ammattilaiset tarkastelevat oppilaiden asioita eri näkökulmista kuin valtaosa koulun työntekijöistä ja heidän työssään korostuu yksilöllinen työ. Nämä saattavat olla kuraattorien ja kouluterveydenhoitajien toimivan yhteistyön taustatekijöitä.

”...Matalan kynnyksen yhteydenottoa puolin ja toisin, kasvokkain näkemisiä, jotta puhelinnumerolla on myös kasvot.” (vastaaja 23)

”...Pidän tärkeänä oman ammattiosaamisen lisäksi työntekijöiden tuntemista” (vastaaja 13)

Yhteisen ajan, yhteisten tapaamisten ja moniammatilliselle työlle luotujen rakenteiden lisäksi vastauksissa tulee esiin työntekijöiden keskinäinen tunteminen, sekä matala kynnyksellä olla yhteydessä toisiin ammattiryhmiin puolin ja toisin. Yhteydenpitoon on sidoksissa vastauksista esiintyvä **tiedonkulun merkitys**.

”Tärkeintä on hyvä tiedonkulku/viestintä...” (vastaaja 5)

Eräs vastaajista kertoo yhteistyön koulupsykologin kanssa olevan helppoa, sillä he työskentelevät vierekkäisissä huoneissa. Aineiston perusteella joissakin kunnissa on tilanne, että esimerkiksi psykologit ja kuraattorit kiertävät useassa eri toimipisteessä ja käyttävät samaa työhuonetta. Tämä tarkoittaa sitä, että he eivät voi olla samaan aikaan samassa toimipisteessä. Tämän vuoksi eri kunnissa on varmasti erilaiset työskentelyolot, jotka osaltaan vaikuttavat moniammatillisen työn onnistumiseen ja niin sanottuun helppouteen. Ennalta sovittua kasvokkaista vuorovaikutusta ei juuri ole, mikäli sitä ei ole ennalta sovittu. Tämänkaltaiset tilanteet voivat korottaa kynnystä vastavuoroiselle yhteydenpidolle. Tiedonkulkuun vaikuttaa usein myös lainsäädännölliset tekijät ja salassapitosäännökset.

Tiedonkulun merkityksen yhteydessä useissa vastauksissa mainitaan myös **asiakkaan osallistamisen** merkitys onnistuneessa moniammatillisessa työssä. Perheiden, oppilaiden ja asiakkaiden osallistamisella on myönteisiä vaikutuksia onnistuneeseen moniammatilliseen työhön.

”...Perheiden osallistaminen on tärkeää, ja helpottaa tiedonkulkua.” (vastaaja 5)

”...Nämä palaverit yhteistyössä huoltajien kanssa ovat usein tuottaneet hyvää tulosta. Tämä onkin uuden lain yksi parhaimpia asioita, jossa perheet otetaan tiiviisti mukaan moniammatilliseen yhteistyöhön.” (vastaaja 12)

”...Palaverin onnistumiseen vaikutti myös vanhemman aktiivinen ja joustava asenne niin ajan sopimisessa kuin asian hoidossa koulun ulkopuolelle.” (vastaaja 16)

Aineistoesimerkit kuvastavat hyvin asiakkaan osallistamisen kautta tulleita myönteisiä vaikutuksia. Asiakkaan osallistaminen tukee niin moniammatillista työskentelyä kuin asiakkaan omaa toimijuutta ja roolia hänen asioidensa käsittelyssä. Aiemmin tuloksissa tuli esiin kuraattorin toimiminen lapsen ja nuoren äänenä. Näin ollen kuraattorin läsnäolo, sekä lapsen ja nuoren äänenä toimiminen tukevat lapsen ja nuoren osallisuuden toteutumista. Osallistamiseen liittyviä myönteisiä kokemuksia tuli esiin, kun pyysin vastaajia kertomaan esimerkin onnistuneesta moniammatillisesta työstä ja siihen myönteisesti vaikuttaneista tekijöistä. Tähän kysymykseen vastatessaan useat vastaajat kertoivat moniammatillisen työn olleen onnistunutta, kun oppilas ja hänen perheensä ovat olleet mukana työstelyssä.

”Alakouluikäisellä tytöllä oli mielenterveyden haasteita ja hän ohjautui luokseni. Ensimmäisellä käynnillä paljastui kuukausia kestänyt viiltely. Ohjasin oppilaan kouluterveydenhoitajalle tarkastukseen ja otin yhteyttä vanhempiin. Järjestin kokoontumisen vanhempien kanssa koululle. Tein vanhempien kanssa yhdessä lähetteen perheneuvolaan, jotta perhe saa moniammatillista apua. Lisäksi tein lastensuojeluilmoituksen varotoimenpiteenä, jos perhe ei sitoudu tarjottuun apuun. Tämän jälkeen jatkoin oppilaan tapaamista tukikäynneillä niin kauan, kunnes perheneuvolan asiakkuus alkoi.” (vastaaja 3)

Yllä oleva aineistoesimerkki on tarkasti kuvattu asiakasprosessi. Kyseisessä aineistoesimerkissä huomioni kiinnittyi etenkin vanhempien kanssa yhteistyössä tehtyyn perheneuvolaläheteeseen. Yhteistyö vanhempien kanssa sekä heidän osallistamisensa osaksi prosessia on heti alusta asti läsnä tässä esimerkissä. Niin oppilaan, perheen kuin ammattilaistenkin osallistamiseen liittyen lähes puolet vastaajista nostavat esiin **yhteisen halun ja tavoitteen tehdä yhteistyötä**.

”Työryhmän yhteinen tavoite saada lapsen/nuoren asioita parhaalla mahdollisella tavalla eteenpäin.” (vastaaja 9)

”Halu kuulla ja nähdä asioita toisen näkökulmasta, tahto tehdä yhteistyötä.” (vastaaja 11)

”Toteutuksen mahdollisti... opojen halu ottaa meidät mukaan. Sekä se, että me halusimme olla mukana.” (vastaaja 8)

Kuten aineistoesimerkeistä tulee esiin, yhteinen halu ja tavoite ovat merkittävä osa moniammatillisen työn onnistumista. Yhteisen tavoitteen muodostaminen ei ole itsestäänselvyys, kun saman asian ympärillä on eri ammattilaisia, joilla on oma ydintehtävänsä. Tärkeä osa tavoitteen muodostamisessa on eri ammattilaisten näkökulmien yhteensovittaminen, asiakkaan osallistaminen ja asiakkaan äänen saaminen kuuluviin. Jaetun tavoitteen ja yhteistyön ohella aineistossa on mainintoja hyvistä yhteistyötaidoista; ystävällisyydestä, rehellisyydestä, toisten kuuntelemisesta ja dialogisesta vuorovaikutuksesta.

5.4 Moniammatillisen työn haasteet

Moniammatillista työtä tukevat tietyt elementit. On huomioitava myös ne elementit, jotka haastavat moniammatillista työtä. Moniammatillisen työn haasteisiin liittyviä vastauksia ilmenee erityisesti kyselylomakkeen kysymyksessä: ”Mitkä tekijät mielestäsi haastavat moniammatillista työtä?”. Aineistosta nousee esiin muutama toistuva teema: henkilöstön

vaihtuvuus, kiire, koordinoinnin puute, tiedonsiirron haasteet, sekä kapeakatseisuus ja näköalattomuus. Ensimmäisenä nostan esiin **henkilöstön vaihtuvuuden**, johon yli puolet vastaajista viittaavat.

”Työntekijöiden vaihtuvuus, ...” (vastaaja 1)

”Vaihtuvat työntekijät, hanketyöntekijät” (vastaaja 4)

”...Ajoittain myös vaihtuvat yhteistyökumppanit” (vastaaja 15)

Työntekijöiden vaihtuvuudella on monenlaisia seurauksia moniammatilliselle työlle. Aiemmassa luvussa kävin läpi moniammatillista työtä tukevia elementtejä, jossa esiin nousi muun muassa työntekijöiden keskinäinen toistensa tunteminen. Kun työntekijät vaihtuvat nopeaan tahtiin, on eri ammattilaisten välisen yhteistyön käynnistyminen haastavaa. Kuten aiemmin toin esiin, Suomessa julkisten palveluiden kehittämisessä ja järjestämisessä hyödynnetään erilaisia hankkeita. Edellä tuomani aineistoesimerkin perusteella hanketyyppinen työskentely tuo hankaluutensa moniammatilliseen työhön. Luottamus kaikkiin tahoihin ei välttämättä lähde rakentumaan, jos jo etukäteen tiedetään yhteistyön olevan väliaikaista. Oletan näiden tekijöiden vaikuttavan suoraan myös luottamuksen syntymiseen, sekä vaikeuteen ymmärtää toisen ammattilaisen työkenttää ja näin ollen heijastuvan moniammatilliseen työhön monella osa-alueella.

Lähes puolet vastaajista nimeävät **kiireen**. Kiire on käsitteenä suhteellinen ja kiireeseen liittyvä kokemus hyvin henkilökohtainen. Kiire on myös käsite, joka usein työelämässä tulee vastaan ja sen koetaan yleisesti vaikuttavan moniin eri tilanteisiin.

”...Kiire jokaisen omien töiden kanssa...” (vastaaja 15)

”Liika kiire, siirtymät eri työpisteisiin, ehdotettujen aikojen sopimattomuus, tietämättömyys toisen aikatauluista...eikä ole yhteistä kanssakäymistä ja molemminpuolista yhteydenpitoa kuin harvoin.” (vastaaja 20)

Edelliset aineistoesimerkit kiteyttävät kiireeseen liittyvät vastaukset hyvin. Kiireen koetaan vaikuttavan etenkin yhteisten aikataulujen löytymiseen. Eri ammattilaisten tavoittaminen kiireen vuoksi on haastavaa ja moniammatillisten verkostojen kokoaminen riittävän nopealla aikataululla haastaa moniammatillisen työn toteutumista. Eräs vastaaja tuo esiin näkökulman, jonka mukaan kiireen tuntu heikensi moniammatillista työtä, koska siihen menevän ajan koetaan olevan niin sanotusti pois omasta työstä. Kiirettä ja aikataulujen sopimattomuutta osaltaan luo myös kuraattorien useiden toimipisteiden määrä. Ennalta suunnitellut säännölliset tapaamiset saattaisivat olla osaltaan ratkaisu tähän.

Useat vastaajat kokevat **koordinoinnin puutteen** heikentävän moniammatillista työtä. Koordinoinnin puute liittyy usein siihen, ettei tilanteessa ole henkilöä tai tahoja, joka ottaa kokonaisvastuun asiakkaan tilanteesta tai yhteistyön tekemisestä. Monien eri tahojen toimiessa yhdessä yhdistyvät erilaiset työskentelykulttuurit, jolloin moniammatillisen yhteistyön tekemisessä ei ole selkeää rakennetta.

”Asiakkaalla voi olla myös monta asiakkuutta eri palveluverkoston palveluntarjoajiin ja kaikki ammattilaiset eivät tiedä monista asiakkuuksista. Joskus myös hoidollista kokonaisvastuuta ei ota kukaan toimija. Hoitopolut ovat epäselviä. Joskus asiakkaina on myös ”saippuapaloja”, jotka eivät sitoudu minkään palveluntarjoajan asiakkuuteen. Tämän vuoksi asiakkuudet keskeytyvät ja ongelmat pysyvät...” (vastaaja 3)

”...tehdään helposti päällekkäistä työtä (samaa asiaa hoitaa useampi taho). Tämä hankaloittaa työtä myös siinä mielessä, mikäli työnjako ei ole täysin selkeä palveluverkon eri toimijoille, palveluohjaus kärsii eikä perhe/asiakas/oppilas välttämättä saa tarvitsemaansa apua ja tukea...” (vastaaja 19)

Aineistoesimerkit osoittavat, että moniammatillisessa työssä puutteellinen koordinaatio voi johtaa hyvin pitkälle meneviin haastaviin tilanteisiin, eikä asiakkaan kanssa työskentely pahimmillaan johda niin sanotusti mihinkään. Päällekkäisen työn tekeminen on todennäköistä, kun kenelläkään ei ole kokonaisvastuuta asiakkaan asioiden hoidosta. Huomion kiinnittäminen päällekkäisen työn poistamiseksi on erittäin tärkeää myös resurssien näkökulmasta.

Puutteellinen kokonaisvastuun ottaminen ja koordinointi liittyvät yli puolissa vastauksista esiintyviin **tiedonsiirron haasteisiin**. Tiedonsiirron haasteet esiintyvät useassa eri vastauksessa, joita seuraavat aineistoesimerkit kuvaavat.

”...kun tieto ei kulje.” (vastaaja 6)

”...tiedonsiirron katkokset.” (vastaaja 14)

Tiedonsiirtoa haastavat tiukat lainsäädännössä määritetyt tietojen luovuttamista koskevat salassapitosäädökset sekä työpisteiden fyysiset etäisyydet. Matalan kynnyksen vuorovaikutusta ei tapahdu, kun esimerkiksi päivittäisiä kohtaamisia samassa toimistossa ei työpäivän lomassa esiinny. Kun ammattilaiset ja tahot eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään, ei tiedonkulku vastaajien mukaan ole sujuvaa. Tiedonsiirron haasteisiin liittyy vahvasti eri ammattiryhmien välinen vuorovaikutus sekä jokaisen ammattilaisen oma tapa lähestyä asiaa.

”...Joidenkin toimijoiden keskittyminen omaan kapea-alaiseen sektoriinsa.” (vastaaja 10)

”Moniammatillisen verkoston eri lähtökohdat tulkita nuorta ja hänen asemaansa. Esim. ongelmakäyttäytyminen on kuraattorin ja opettajan mielestä melko erilaista...” (vastaaja 21)

Yli puolissa vastauksista ilmenee **kapeakatseisuus ja näköalattomuus**, jotka luovat merkittävän haasteen moniammatilliseen työhön. Edellä olevaan aineistoesimerkkiin

viitaten esimerkiksi kuraattorit ja opettajat näkevät tilanteet omista sektoreistaan katsoen eri tavoin. Oletan vastaajien tällä viittaavan sektoroituneeseen palvelujärjestelmään, jossa jokaisella ammattilaisella ja toimijalla on melko tiukasti rajatut perustehtävät. Seuraavissa aineistoesimerkeissä käy ilmi, millaisiin tilanteisiin nämä esittelemäni moniammatillista työtä haastavat tekijät saattavat johtaa.

”Välillä moniammatillista työtä haastaa se, että esim. opettajat luulevat, että voivat siirtää omat velvollisuudet kuten lastensuojeluilmoituksen kuraattorin vastuulle. Moniammatillista työtä haastaa usein se, ettei tiedetä oikeasti, mitä kuraattorin tehtäviin kuuluvat. Esimerkiksi nuorisopsykiatrisessa tiimissä oltiin hämmästyneitä, ettei kuraattori juttele opettajien kanssa nimellä kaikista oppilaista.” (vastaaja 20)

”...liika innokkuus auttamiseen tai muutoksen aikaansaamiseen nopeasti; onko asiakas valmis, kuullaanko häntä? eriävät näkemykset avun tarpeesta.” (vastaaja 22)

”...Hoitopolut ovat epäselviä. Joskus asiakkaina on myös ”saippuapaloja”, jotka eivät sitoudu minkään palveluntarjoajan asiakkuuteen. Tämän vuoksi asiakkuudet keskeytyvät ja ongelmat pysyvät...” (vastaaja 3)

Edellä olevat aineistoesimerkit kuvaavat muun muassa ammattiroolien ja ydintehtävien keskinäisen tuntemuksen puutetta, jolloin eri ammattiryhmät eivät tiedä kuinka tilanteissa tulisi toimia tai he odottavat toisiltaan asioita, jotka eivät tosiasiallisesti kuulu heille. Aineistossa mainitaan myös niin sanottu liika auttamishalu, jolloin asiakkaan oma näkemys saattaa jäädä taka-alalle ja asian hoitaminen on työntekijäjohtoista, eikä asiakkaasta lähtevää ja häntä osallistavaa työskentelyä. Eri ammattiryhmien tehtävien tuntemattomuuden lisäksi myös erilaisten hoitopolkujen epäselvyys haittaa moniammatillista työtä. Kun hoitopolku on epäselvä, ei tiedetä, miten tai kenen kautta asia etenee. Tämä saattaa pahimmillaan johtaa tilanteeseen, jossa asia ei etene lainkaan ja asiakas jää ilman tarvitsemaansa apua ja tukea. Kuten aineistoesimerkeistä käy ilmi, asiakkaan omalla toiminnalla on merkitystä palveluihin kiinnittymisessä.

5.5 Moniammatillisen työn kehittymisen edellytykset

Tässä luvussa käyn läpi aineistoistani nousevia näkökulmia moniammatillisen työn kehittymiseen ja sote-uudistukseen liittyen. Vastaajat kokevat moniammatillisen työn kehittymisen vaativan yhteistä aikaa ja yhteistyötä, rakenteellisten tekijöiden huomiointia, esimiehen tukea, sekä yhteistä halua ja motivaatiota.

Yli puolet vastaajista tuovat esiin **yhteisen ajan ja yhteistyön** lisäämisen tarpeen.

*”Lisää yhteisiä tapaamisia ja esim. parityöskentelyä koulun ja sos. toimen kanssa.”
(vastaaja 1)*

”Yhteistyöajan tarpeen huomioiminen ja sen lisääminen. Huomataan tärkeys myös verkoston yhteistyön kehittymiseen tarvittavalle ajalle...” (vastaaja 10)

”...Enemmän keskustelua yli ammattirajojen.” (vastaaja 7)

Edellä esiin tuomieni aineistoesimerkkien mukaisesti yhteinen aika osana moniammatillisen työn kehittymistä on tärkeää. Vastaajat kokevat, että moniammatillinen työ ja sen kehittyminen vaatisi enemmän yhteistä aikaa ja yhteisiä verkostopalavereja. Yllä olevasta aineistoesimerkistä käy ilmi, että eri toimijoiden välinen yhteistyö vaatii yhteistä aikaa myös moniammatillisen työn kehittämiseksi. Vastaajat ovat valmiita tekemään enemmän esimerkiksi työparityöskentelyä eri ammattiryhmien kanssa ja uskovat sen olevan yksi keino kehittää moniammatillista työskentelyä.

”Toivon, että rakenteet ja polut selkiintyvät mutta en välttämättä usko niin.” (vastaaja 21)

Tämä aineistoesimerkki tiivistää hyvin monen vastaajan näkemyksiä liittyen moniammatilliseen työhön ja sote-uudistukseen. Sote-uudistus aiheuttaa vastaajissa

ristiriitaisia ajatuksia. Sote-uudistuksen koetaan olevan myös mahdollisuus kehittää moniammatillista työtä.

[kysymys: Millaisia vaikutuksia ajattelet hyvinvointialueelle siirtymisellä olevan koulukuraattoreiden tekemään moniammatilliseen työhön?] ”Käytännöt ja toimintamallit toivottavasti selkeytyvät ja yhtenäistyvät.” (vastaaja 8)

”...hieman pelottaa erityisesti tuleeko jotain näkymättömiä muureja kunnan ja hyvinvointialueen toimijoiden välille.” (vastaaja 15)

Kuten yllä olevista aineistoesimerkeistä käy ilmi, erityisesti yhteisten toimintatapojen ja rakenteiden uskotaan kehittyvän sote-uudistuksen myötä. Vastaajat uskovat, että hyvinvointialueella työskentely voi lisätä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä. Samalla kuitenkin pelätään, heikkeneekö yhteistyö kunnan palveluksessa olevien tahojen, kuten nuorisotyön kanssa.

Vastauksissa toistuu toive selkeille rakenteille ja yhteisesti jaetuille toimintatavoille. Vastaajat toivovat **rakenteellisten tekijöiden** huomiointia osana moniammatillisen työn kehittymistä. Rakenteelliset tekijät ilmenevät muun muassa seuraavissa aineistoesimerkeissä.

”Eniten kaipaamme selkeitä ja järjestelmällisiä hoitopolkuja ja toimintatapoja sekä konkreettista yhteistyötä eri toimijoiden ja asiakkaan kesken.” (vastaaja 2)

”Nyt usein tuntuu, että asiakas kulkee luukulta toiselle saamatta tarvitsemaansa apua, koska ongelmat ovat niin laaja-alaisia ja palvelut kapea-alaisia...” (vastaaja 8)

”Olen miettinyt, että liian persoonakohtaisia ovat moniammatillisuuden toimintatavat. Pitäisi olla enemmän aukikirjoitettua työnkuvaan ja prosesseihin, että yhteistyö ei olisi kiinni siitä keitä ihmisiä on töissä.” (vastaaja 5)

Vastaajilla on huoli puuttuvien rakenteiden vuoksi niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin tilanteesta. Asiakkaiden tilanteet ovat entistä monialaisempia, jolloin sektoroituneet, toisistaan erillään toimivat palvelut eivät pysty vastaamaan kokonaisvaltaisesti asiakkaiden tarpeisiin. Työntekijöiden näkökulmasta tämä taas aiheuttaa tilanteen, jossa työntekijät ajautuvat todennäköisesti tekemään päällekkäistä työtä. Sosiaalityön parissa työskentelevillä työntekijän persoona on iso osa työtä. Aineistoesimerkistä käy ilmi, ettei persoona saisi kuitenkaan liikaa vaikuttaa toimintatapoihin ja ammatillisuuteen. Useammassa kohdassa aineistoani nousee esiin puutteellisesti määritellyt työnkuvat kuraattorien ja vastaavien kuraattorien kohdalla. Kuraattorien työnkuvien aukikirjoittaminen selkeyttäisi varmasti moniammatillisen työn tekemistä ja muiden ammattiryhmien olisi helpompi hahmottaa, mitä tehtäviä kuraattorille missäkin tilanteessa kuuluu. Työnkuvien tarkka määrittely koetaan erityisen tärkeänä ennen sote-uudistuksen tuomaa hyvinvointialueille siirtymistä.

”On riskinä, että koulukuraattoreilla paikataan muiden sosiaalipalveluiden resurssien vajetta...Tällaisessa tilanteessa haasteeksi saattaa nousta myös työntekijän kaksoisrooli ja sitä kautta asiakkaan luottamus voi heiketä (mikä tietenkin aina hankaloittaa kaikenlaista työskentelyä).” (vastaaja 19)

Edellä esittämäni aineistoesimerkkiin viitaten, vastaajat nostavat esiin huoltaan liittyen työnkuvansa mahdollisiin muutoksiin hyvinvointialueille siirtymisen myötä. Pelkona on, että sosiaalityöntekijän pätevyyden omaavia koulukuraattoreita hyödynnettäisiin erityisesti lastensuojelun sosiaalityön tehtävissä. Iso osa koulukuraattoreita vastustaa tämänkaltaista muutosta ja kokee sen asettavan heidät kaksoisrooliin, joka taas saattaa johtaa asiakkaan ja työntekijän välisen luottamussuhteen heikkenemiseen ja näin ollen vaarantaa koko asiakasprosessin.

Moniammatilliseen työhön lähes puolet vastaajista toivovat niin yleisesti ottaen kuin sote-uudistukseenkin liittyen **esimiehen tukea**. Esimiehen koetaan olevan merkittävässä asemassa esimerkiksi moniammatillisen työn tekemiseen varatun resurssin määrittämisessä.

”Kehitystä tulee tapahtua monella eri tasolla ja kaikki lähtee johtoportaasta.” (vastaaja 5)

Oletan, että esimiehen toiminnalla on iso merkitys rakenteellisiin tekijöihin, joilla on mahdollisuus edesauttaa ja kehittää toimivaa moniammatillista työtä. Konkreettisena esimerkkinä esimieheltä odotetaan moniammatilliseen työhön osoitettua ja suunniteltua aikaa, esimerkiksi esimiehen kokoamia moniammatillisia palavereja. Sote-uudistuksen myötä kuraattorit tulevat olemaan hyvinvointialueiden työntekijöitä, joten ehkä johtoportaiden käytännöt ja tuki tulevat olemaan yhtenäisempiä. Tämä tulee vaatimaan yhteistä halua ja motivaatiota vaikuttaa rakenteellisiin tekijöihin. Isona tekijänä moniammatillisen työn kehittymisessä koetaankin myös **yhteinen halu ja motivaatio**.

”Avoimempaan ja keskustelelevampaan suuntaan ja että osapuolet on saman asian äärellä. Emme ole syyttelemässä ketään vaan työskentelemässä yhdessä kaikki tahot mukana” (vastaaja 20)

”Systeemiseen suuntaan enemmän.” (vastaaja 15)

”Nähtäisiin moniammatillisuus rikkautena, ei pelkona, että se on omasta pois. Uskalletaan tuoda oma osaaminen esiin ja arvostetaan omaa osaamista.” (vastaaja 9)

Yhteisen halun ja motivaation koetaan edesauttavan moniammatillisen työn kehittymistä. Aineiston perusteella joillakin ammattiryhmillä tai yksittäisillä työntekijöillä on ajatus, jonka mukaan moniammatillinen työ olisi oman perustyön tekemisestä niin sanotusti pois, joka puolestaan heijastuu negatiivisesti moniammatillisen työn tekemiseen ja kehittymiseen. Esiin nousee myös toive systeemisen työtteen lisäämisestä. Tällöin jokainen taho näkisi asiat yhteisinä, jokainen työskentelyyn osallistuva taho osallistuisi työskentelyyn omalla panoksellaan ja työskentelyssä olisi yksi yhteinen tavoite.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on ollut tarkastella koulun sosiaalityön edustajien, koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Moniammatillisen työn käsite on esiintynyt sosiaalityössä ja tutkimuksissa jo pitkään. Koulukuraattoreiden työ sen sijaan on jäänyt tutkimuksissa taka-alalle. Kiinnostukseni tähän tutkimusaiheeseen lähti omasta työstäni. Olin toiminut koulukuraattorina muutaman kuukauden aloittaessani tätä pro gradu -tutkielmaa. Olin huomannut, ettei aiempaa tutkimusta koulukuraattoreiden tekemästä moniammatillisesta työstä juuri ole. Moniammatillinen työ on kiehtonut itseäni jo usean vuoden ajan ja koulukuraattorin roolista käsin huomasin sen olevan hyvin ajankohtainen ja merkittävä osa koulukuraattorin tekemää työtä. Tutkimusaineistoni keräsin kuraattoreilta sähköistä kyselylomaketta hyödyntäen. Anonyymisti toteuttamaani sähköiseen kyselyyn tuli 24 vastausta. Tutkielmaani ohjasivat tutkimuskysymykset: Millaista on koulukuraattoreiden tekemä moniammatillinen työ? Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia koulukuraattoreiden moniammatillisessa työskentelyssä ilmenee? Tutkielman tavoitteena oli tuottaa koulukuraattorien näkökulmasta yhteisesti jaettua tietoa ja konkretiaa moniammatillisesta työstä ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Parhaillaan on käynnissä yhteiskunnallisesti merkittävä sote-uudistus. Sote-uudistuksen myötä koulukuraattorit siirtyvät kunnista hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Tämä on merkittävä muutos, sillä uudistuksen myötä koulukuraattorit siirtyvät ensimmäistä kertaa saman hallinnollisen organisaation alle. Sote-uudistuksen tuomat muutokset ovat vielä edessäpäin, mutta ne ovat herättäneet paljon keskustelua ja mielipiteitä koulukuraattoreiden keskuudessa. Tutkimuksessa toin esiin koulukuraattoreiden ajatuksia moniammatillisen työn lisäksi tulevan sote-uudistuksen tuomista muutoksista ja sen mahdollisista vaikutuksista koulukuraattorien työhön ja moniammatillisuuteen.

Keräämäni tutkimusaineiston perusteella totean koulukuraattorien tekevän moniammatillista työtä hyvin monien ja erilaisten ammattilaisten sekä toimijoiden kanssa. Kaikki vastaajat kertoivat tehneensä yhteistyötä kouluterveydenhoitajan, sosiaalityöntekijän, erityisopettajan ja opettajan kanssa. Koulukuraattorien tekemä moniammatillinen työ tapahtuu sekä koulun sisällä muiden ammattiryhmien kanssa että koulun ulkopuolella työskentelevien

ammattilaisten ja toimijoiden kanssa. Tästä voidaan päätellä, että yleisimmin koulun ulkopuolelle suuntaava yhteistyö tapahtuu sosiaalityöntekijän kanssa, sillä erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja, sekä opettaja ovat koulun sisäisiä toimijoita. Samassa yhteydessä vastaajat toivat esiin koulupsykologin, koululääkärin ja opinto-ohjaajan. Lisäksi vastauksissa esiintyi myös terveydenhuollon ammattilaisia, viranomaisia, erikoissairaanhoidon, nuorisotyötä, yksityisiä sosiaalipalveluita, seurakunnan sekä kolmannen sektorin ammattilaisia ja toimijoita. Vastaajat nimesivät yhteensä 23 eri ammattilaista tai tahoa, joiden kanssa ovat yhteistyötä tehneet. Voidaan siis todeta, että koulukuraattorin tekemä moniammatillinen työ on todella laaja-alaista ja verkostoitunutta. Hietanen-Peltola ja kumppanit (2019) ovat myös seurantansa perusteella huomanneet koulukuraattoreiden tekevän laajasti yhteistyötä sekä koulun sisällä että sen ulkopuolella, erityisesti lastensuojelun ja muun sosiaalitoimen kanssa.

Yhteistyömuotoina aineistossani mainittiin konsultaatio, säännölliset tapaamiset ja työparityöskentely. Vastaajien kuvaukset yhteistyömuodoista olivat vaihtelevia. Koulun sisäisessä yhteistyössä korostui laissakin määritelty oppilashuoltoryhmä. Keräämäni aineiston perusteella koulukuraattoreilla ei ole jaettuja yhteistyö- ja toimintamalleja koulun ulkopuolelle suuntaavassa moniammatillisessa työssä. Näiden puuttuminen saattaa johtua eri yhteistyötahojen ja alueiden keskinäisistä eroavaisuuksista, sekä kuraattoreiden hallinnollisesta hajanaisuudesta. Hallinnolliseen hajanaisuuteen on tulossa muutos, kun kaikki koulukuraattorit siirtyvät sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Sote-uudistuksen myötä voidaan odottaa myös yhteisten käytäntöjen syntymistä.

Tulosten perusteella vastaajat kokevat muiden ammattilaisten ja toimijoiden tuntevan koulukuraattorin roolin keskimäärin hyvin. Kuraattorin rooli moniammatillisessa yhteistyössä koostui vastaajien mukaan sosiaalityön asiantuntijuudesta ja osaamisesta, kokonaisuuksien hahmottamisesta ja moninäkökulmaisuuksista, palveluverkoston tuntemisesta, taidosta toimia eri verkostoissa vuorovaikutteisella työotteella, sekä lapsen ja nuoren äänenä toimimisesta. Laaja-alainen moniammatillinen työ on oletettavasti avannut kuraattoreille myös palveluverkostoa ja sen toimintaa. Palveluverkoston tunteminen on sidoksissa muiden ammattiryhmien roolien ja tehtävien tiedostamiseen. Kun yhteistyössä olevat ammattilaiset ymmärtävät toistensa roolit ja perustehtävät, he ymmärtävät moniammatillisen työskentelyn merkityksen laajassa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudessa (Watkin ym. 2009).

Avoimuus, luottamus ja toisten työn tunteminen tulivat vastauksissa esiin onnistuneen moniammatillisen työn edellytyksissä ja niiden voidaan todeta olevan tärkeitä tekijöitä moniammatillisessa yhteistyössä. Ammattilaisten keskinäinen roolien tunteminen lisää heidän välistään luottamusta (Watkin ym. 2009). Myös Hesjedal ja kumppanit (2015) ovat huomanneet luottamuksen ja avoimuuden tärkeyden toimivassa moniammatillisessa työssä. Pärnä (2012, 146–147) on havainnut ammattilaisten keskinäisen luottamuksen häivyttävän ammattikohtaisia rajoja, sekä tukevan moniammatillista työtä ja mahdollistavan yhteistyötä.

Aineistoni mukaan riittävät resurssit, sujuva tiedonkulku, selkeät rajanvedot, asiakkaan osallistaminen, sekä yhteinen halu ja tavoite tukevat moniammatillisen työn onnistumista. Riittävien resurssien yhteydessä nousi esiin esimiehen rooli. Vastaajat kokivat, että esimiehen tulisi määrittää aikaa moniammatillisen työn tekemiseen ja hänen olisi hyvä järjestää esimerkiksi säännöllisiä yhteistyötapaamisia. Koulukuraattorin moniammatillisen työn tekemisestä puuttuu aineistoni ja kokemukseni perusteella paljon rakenteita, joita esimiehen olisi mahdollisuus kehittää ja ylläpitää. Koulukuraattorien hallinnollinen hajanaisuus heijastuu oletetusti myös edellä mainitsemiini moniammatillista työtä tukeviin elementteihin. Kuten Lalayants (2013, 261–263) ja Moran kumppaneineen (2006) ovat tutkimuksissaan tuoneet esiin, esimiehen ja organisaation tekemillä linjauksilla on vaikutuksia moniammatilliseen työskentelyyn.

Riittävien resurssien huomiointi moniammatillisessa työssä on hyvin ajankohtainen aihe monesta eri näkökulmasta ja se koskettaa useita eri ammattiryhmiä. Koulukuraattorin näkökulmasta moniammatillisen yhteistyön tekemiseen heijastuu yhteistyötahojen resurssit. Kuten aineistostani kävi ilmi, kuraattorit tekevät usein yhteistyötä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Käsitykseni mukaan koronapandemia on koetellut myös terveydenhuollon resursseja, joka on heijastunut osaltaan kouluterveydenhuoltoon. Tällöin kouluterveydenhoitajilla ja -lääkäreillä ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta osallistua moniammatillisen yhteistyön tekemiseen toivotulla tavalla. Sipilä-Lähdekorven (2004) havaintojen mukaan resurssivaje on merkittävin tekijä kuraattorin työn tavoitteiden täyttymättömyydessä.

Oppilaan osallistaminen on tärkeä osa moniammatillista työskentelyä. Mikäli oppilas tai hänen perheensä kokee olevansa omasta tilanteestaan ulkopuolinen, ei muutosta todennäköisesti tapahdu. Mikäli oppilas ja hänen perheensä otetaan mukaan muun muassa tavoitteen määrittämiseen, toteutuu työskentelyn tavoite todennäköisemmin. Kuten aineistostani aiemmin nostin esille, kuraattori toimii usein lapsen ja nuoren äänenä. Lapsen ja nuoren äänenä toimiminen sekä rinnalla kulkeminen tukevat oppilaan osallisuutta. Samassa yhteydessä kuraattorilla on mahdollisuus ammattitaidollaan tukea oppilaan oikeuksien toteutumista. Kuraattorilla on ammattitaitoa nähdä oppilaan tilanne kokonaisvaltaisesti, jolloin hän tunnistaa mahdollisia arjen tuen tarpeita ja tukee myös perheen osallistamista moniammatillisessa yhteistyössä. Suholan (2017) mukaan oppilashuollossa on tarve lisätä asiakkaiden osallisuutta sekä asiakasnäkökulmaa. Kun huoli herää, tulisi vanhemmat osallistua työskentelyyn välittömästi. Tässä yhteydessä osallistamisessa tulee olla tarkkana, sillä asiakkaana ovat sekä oppilas että huoltajat. (Suhola 2017.) Pehkonen (2009) on havainnut asiakaslähtöisellä työskentelyllä olevan yhteys asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen huomiointiin ja asiakkaan edun toteutumiseen. Hesjedal ja kumppanit (2015, 847) tuovat tutkimuksessaan esiin etenkin vanhempien osallistamisen tärkeyttä.

Tiedonkulku esiintyi aineistossani sekä moniammatillisuutta tukevana että haastavana tekijänä. Tiedonkulkuun vaikuttavat monet eri tekijät, muun muassa lainsäädäntö ja toimintatavat. Yhteisten toimintatapojen, kuten konsultaatiokäytäntöjen ja tiedonsiirtokäytäntöjen lisäksi pohdin eri toimijoiden fyysisen tavoitettavuuden merkitystä osana moniammatillisen työn ja tiedonkulun onnistumista. Esimerkiksi koulussa työntekijöiden jakama yhteinen toimipiste oletettavasti tukee tiedonkulkua ja suunnitelmallista yhteistyötä. Koulun sisäinen työskentely on tulosten mukaan suunnitelmallisempaa kuin koulun ulkopuolelle suuntaava yhteistyö. Kun ammattilaiset ja muut toimijat tapaavat toisiaan kasvotusten, esimerkiksi samalla toimipisteellä, on heillä matalampi kynnys tehdä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Pärnän (2012, 136) ja Kihlmanin (2005, 95) mukaan tiedonsaantiin ja salassapitosäännöksiin liittyy haasteita. Olemassa olevat rakenteet ja toimintatavat eivät tue toimijoiden välistä tiedonvaihtoa riittävästi (Vierula ym. 2019, 269). Myös Moran ja kumppanit (2006) ovat tuoneet tutkimuksessaan esiin vaihtelevien organisaatiokulttuurien ja toimintatapojen haastavan moniammatillista työskentelyä.

Yhteisen tavoitteen ja halun merkitys moniammatillisessa työssä nousi esiin keräämässäni aineistossa sekä aiemmassa tutkimuksessa. Jokainen moniammatilliseen yhteistyöhön osallistuva katsoo työskentelyä ja sen tavoitetta lähtökohtaisesti omasta näkökulmastaan. Yhteistyö on aina tärkeä aloittaa yhteisen tavoitteen määrittämisestä, eikä tavoitetta tulisi pitää itsestään selvänä. Mikäli yhteistä tavoitetta ei ole yhteisesti määritelty ja sanoitettu, voi yhteistyö ajautua tilanteeseen, jossa jokaisella toimijalla on oma tavoite, eikä työskentely ole eteenpäin vievää. Koulukuraattorin tehdessä moniammatillista yhteistyötä, saattaa tulla tilanne, jossa esimerkiksi opettajalla ja vanhemmalla on erilaiset oppilasta koskevat tavoitteet. Opettaja saattaa pitää tärkeimpänä koulumenestystä, kun taas vanhemman näkökulmasta tärkein tavoite voi olla harrastuksessa menestyminen. Kuraattori voi toimia tällaisessa tilanteessa henkilönä, joka omalla asiantuntijuudellaan auttaa yhteisen tavoitteen määrittämisessä. Sipilä-Lähdekorven (2004) mukaan kuraattorin tehtävänä on luovia opettajien, oppilaiden sekä yhteistyötahojen välillä. Suholan (2017) mukaan oppilashuollon ammattilaisilla on näkemyksiä, joiden mukaan eri tahot eivät ymmärrä toistensa tehtäviä ja muodostuu perättömiä olettamuksia. Moran kumppaneineen (2006) on tuonut esiin yhteisen näkemyksen ja tavoitteen olevan tärkeä lähtökohta moniammatilliselle yhteistyölle. Myös Isoherranen (2008, 33) mainitsee moniammatillisen työn vaativan yhteistä tavoitetta ja sen määrittämistä. Blakeyn (2014) tutkimukseen nojaten yhteiset arvot ja näkemys luovat positiivista ammattilaisten välistä vuorovaikutusta ja asennetta moniammatilliseen yhteistyöhön.

Aineistoni perusteella selkeät rajanvedot ja roolit tukevat moniammatillista työskentelyä. Rajanvetoihin kuuluu, että jokainen tietää oman roolinsa osana moniammatillista työskentelyä, eikä toimi oman ammatillisen toimialueensa ulkopuolella tai määritä toisten ammattilaisten tekemisiä. Moniammatillisessa työssä on tärkeää osata rajata omaa työtään. Tämä saattaa olla haastavaa tilanteissa, joissa asiakkaalla on samanaikaisesti monta tuen tarvetta. Raitakarin ja kumppaneiden (2019, 78) mukaan tietyille ammattilaisille kuuluu tietyt tehtävät, joita muut eivät voi ottaa hoidettavakseen. Blakey (2014) tuo esiin eri ammattiryhmien keskinäisen tuntemisen toistensa rooleista tukevan moniammatillista työtä. Pärnä (2012) on tehnyt havaintoja, joiden perusteella ammattilaisten tulee tiedostaa oma asemansa moniammatillisessa yhteistyössä. Mikäli ammattilaiset ja toimijat eivät toimi moniammatillisessa yhteistyössä oman perustehtävänsä mukaisesti, moniammatillisen yhteistyön tekeminen ei tuo työskentelyyn lisäarvoa (Pärnä 2012, 137). Suholan (2017)

mukaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla tahoilla on erilaisia painotuksia yhteisiin tavoitteisiin, periaatteisiin ja toisten rooleihin liittyen.

Moniammatillisuutta puolestaan keräämäni aineiston perusteella haastavat henkilöiden vaihtuvuus, kiire, koordinoinnin puute, kapeakatseisuus ja näköalattomuus, sekä aiemmin avaamani tiedonsiirron haasteet. Sosiaalialalla henkilöiden vaihtuvuus on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen aihe, joka heijastuu moniammatilliseen työhön. Kun yhteistyötahot vaihtuvat useasti, luottamuksen muodostuminen hidastuu ja moniammatillisen työn tekemisestä tulee haastavampaa. Kuraattorien yhteistyötahoissa, kuten lastensuojelussa on käynnissä erilaisia kehittämishankkeita. Oletettavasti hankkeisiin liittyy työntekijöitä, jotka usein ovat tilapäisiä. Jos etukäteen on tiedossa, että yhteistyötaho on tilapäinen, saattaa kynnys tutustumiseen ja yhteistyön tekemiseen olla korkealla. Ajattelen, että myös kiire vaikuttaa merkittävästi yhteistyön rakentumiseen ja etenkin uusiin yhteistyötahoihin tutustumiseen. Kiire on jokaisen henkilökohtaisen kokemuksen lisäksi myös taustaorganisaation määrittämien aikaresurssien seurausta. Blakeyn (2014) tutkimuksessa tulee esiin, että organisaatioriippuvainen aikaresurssi haastaa moniammatillista työtä. Myös Watkinin ja kumppaneiden (2009) mukaan riittämättömät aikaresurssit hankaloittavat moniammatillisen työn tekemistä. Riittämättömät aikaresurssit ja koordinoinnin puute ovat sidoksissa esimiestyöhön. Organisaation ja esimiehen tekemät moniammatilliseen työhön liittyvät linjaukset ovat merkityksellisiä (Moran 2006). Lalayantsin (2013) mukaan esimiehen rooli on merkittävä niin resurssien mitoittamisessa kuin tiedonkulun sujuvoittamisessa. Esimiehen määrittäessä riittävät aikaresurssit, hän tukee moniammatilliseen työskentelyyn sitoutumista (Lalayants 2013).

Moniammatillisen työn kehittymisen edellytyksenä aineistossani esiintyi tarve yhteiselle ajalle ja yhteistyölle, rakenteellisten tekijöiden huomiointi, esimiehen tuki, sekä yhteinen halu ja motivaatio. Sote-uudistuksen myötä on mielenkiintoista nähdä, muuttaako koulukuraattoreiden yhteinen taustaorganisaatio moniammatillista työtä ja sen toteuttamista yhtenäisemmäksi. Keräämässäni aineistossa painottuu toive selkeille ja järjestelmällisille hoitopoluille ja toimintamalleille. Pärnän (2012) mukaan moniammatillinen työ riippuu pitkälti organisaatiosta ja työkuultuurista. Tässä yhteydessä Pärnä (2012, 136) on kuvannut eri tulkintoja salassapitosäännöksistä ja tiedonkulun käytännöistä. Joissakin organisaatioissa

todetaan, ettei tietoja voi luovuttaa ja toisissa organisaatioissa tämä haaste ratkaistaan ottamalla asiakas mukaan häntä koskevaan keskusteluun (Pärnä 2012, 136).

Kuten tutkielmassani on tullut esiin, yhteiskunnassa tapahtuu jatkuvaa muutosta ilmiöiden, tarpeiden sekä lainsäädännön suhteen. Moniammatillinen yhteistyö on elementti, jonka uskon sosiaalityön parissa pysyvän. Ajattelen moniammatillisen työn olevan sekä asiakkaiden, eri toimijoiden ja yhteiskunnan kannalta hyödyllistä. Moniammatillisen työn tekeminen oppilaan näkökulmasta katsottuna on tärkeää, kun oppilaalla on samanaikaisesti useita eri haasteita ja hänen arkeensa kuuluu monia eri ammattilaisia ja toimijoita. Moniammatillinen työskentely on oletetusti asiakkaalle helpottavaa, kun hänen ei tarvitse kertoa tilanteestaan monessa eri paikassa monelle eri ammattilaiselle. Moniammatillista yhteistyötä tehdessä tulee tarkkaan harkita, ketkä siihen osallistuvat, sekä mitä lisäarvoa se tarjoaa oppilaan tilanteeseen. Onnistunut moniammatillinen työ vapauttaa yhteiskunnan resursseja muun muassa vähentämällä päällekkäisen työn tekemistä. Myös Hesjedal ja kumppanit (2015, 847) ovat tehneet havainnon, jonka mukaan moniammatillinen työskentely mahdollistaa useiden asioiden läpikäymisen samalla kertaa, jolloin se tukee myös asiakasta.

Keräämäni aineiston perusteella voin todeta, että koulukuraattoreilla ei ole yhteisesti jaettuja toimintatapoja tai työskentelymalleja moniammatillisen työn tekemiseen. Koulukuraattorin näkökulmasta katsottuna moniammatillista yhteistyötä haastaa laaja ja moninainen yhteistyöverkosto. Yhteistyöverkostossa on monenlaisia toimintatapoja ja työtä määrittävää lainsäädäntöä, jotka osaltaan vaikuttavat myös tiedonsiirron sujuvuuteen tai sujumattomuuteen. Koulukuraattorin työ on hakenut asemaansa ja paikkaansa pitkään, sillä siihen ovat vaikuttaneet monet eri yhteiskunnan muutokset. Jo Sipilä-Lähdekorpi (2004, 175) on tutkimuksessaan pohtinut koulukuraattorin työn tulevaisuutta vuoden 2003 perusopetuslain uudistuksen myötä. Tuleva sote-uudistus tuo mukanaan jälleen ison yhteiskunnallisen muutoksen, jolla on vaikutuksia koulukuraattorin työhön. On mielenkiintoista nähdä, miten koulukuraattorin työ tulee tämän uudistuksen myötä yhteiskuntaamme asettumaan. Sipilä-Lähdekorpi (2004, 163) toteaa kuraattorityön riippuvan työntekijästä ja työskentelypaikasta. Kuraattoreiden työskentelyolosuhteet ovat toisistaan poikkeavia, niihin vaikuttavat eri hallinnolliset organisaatiot, työskentelytavat, sekä kuraattorin oma näkemys roolistaan ja työstään (Sipilä-Lähdekorpi, 2004, 163). Yhteisesti

jaetuille toimintatavoille on tarvetta. Kuten olen tuonut esiin, esimiehellä ja taustaorganisaatiolla on tärkeä asema moniammatillisen työn toteutumisessa ja organisoinnissa. Sote-uudistuksen myötä yhteisten toimintatapojen muodostuminen on todennäköistä, kun kaikilla kuraattoreilla on sama hallinnollinen taustaorganisaatio. Yhteisten toimintatapojen muodostuminen on tärkeää myös tasalaatuisten palveluiden toteuttamisessa, jotta esimerkiksi alueellisia eroja ei pääsisi merkittävästi syntymään. Tutkimusta koulukuraattoreiden työstä olisi mielenkiintoista jatkaa, kun tämä ammattiryhmä on asettunut hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Koulukuraattorien tekemää moniammatillista työtä voisi jatkossa tutkia asiakasnäkökulmasta tarkastellen tai kiinnittämällä huomiota kuntien erilaisiin oppilashuollon tiimirakenteisiin.

Lopussa pohdin tähän tutkielmaan liittynyttä prosessia. Tutkielmaa oli mielenkiintoista tehdä, sillä itselläni on aito mielenkiinto aiheeseen oman työkokemukseni ja mielenkiinnonkohteideni kautta. Tutkielman edetessä sain paljon uutta tietoa ja näkökulmia sekä sosiaalityön asiantuntijana toimimiseen että tutkimuksen tekemiseen. Tutkimusaineiston kerääminen onnistui mielestäni hyvin ja olen tyytyväinen saamiini vastausten laajuuteen. Aineistonkeruumenetelmänä sähköinen kysely oli mielestäni toimiva ja tarkoituksenmukainen tässä yhteydessä. Kysymysten ulkopuolista tietoa tai havaintoja ei tällä menetelmällä juurikaan tullut, mutta se osaltaan tuki tutkimuksen rajaamista. Tutkielmani eteni suunnitelman mukaisesti ja olen siihen erittäin tyytyväinen. Toivon tämän tutkielman lisäävän tietoisuutta koulukuraattoreiden tekemästä moniammatillisesta ja merkityksellisestä työstä, sekä auttavan yhteisten toimintatapojen muodostumista osana moniammatillista työtä.

LÄHTEET

Allen-Meares, Paula & Montgomery, Katherine L. & Kim, Johnny S. (2013) School-based social work interventions: a cross-national systematic review. *Social work* 58 (3), 253–262.

Andersson, Gun & Pösö, Tarja & Väisänen, Erja & Wallin, Aila (2002) School Social Work in Finland and Other Nordic Countries: Cooperative Professionalism in Schools. Teoksessa Marion Huxtable & Eric Blyth (toim.) *School Social Work Worldwide*. Washington DC: NASW Press, 77–92.

Arponen, Aino & Kihlman, Eila & Välimäki Sari (2004) Matkalla moniammatillisuudesta moniasiantuntijuuteen. Teoksessa Markus Anttila & Sirkka Rousu (toim.) *Haravalla kootut – moniasiantuntijuus, strateginen kumppanuus, seudullinen kumppanuus*. Kerava: Suomen kuntaliitto ja Lastensuojelun keskusliitto, 17–46.

Asetus lastensuojeluasetuksen muuttamisesta 546/1990
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1990/19900546> Viitattu 10.12.2021.

Bibby, Christine (2013) School Social Work in Canada: An Ontarion Perspective of Current Themes and Practice. Teoksessa Wing Hong Chui. *School Social Work: Current Practice and Research*. New York: Nova Science Publishers, 93–121.

Blakey, Joan (2014) “We’re All in This Together: Moving Toward an Interdisciplinary Model of Practise Between Child Protection and Substance Abuse Treatment Professionals”. *Journal of Public Child Welfare* 8(5), 491-513.

Bronstein, Laura R. (2003) A model for interdisciplinary collaboration. *Social Work* 48(3), 297–306.

EV 111/2021vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskunnanVastaus/Sivut/EV_111+2021.aspx Viitattu 15.2.2022.

Gråsten-Salonen, Hanna & Mehtiö, Mervi (2017) Koulun sosiaalityö osana opiskeluhoitoa. Teoksessa Aulikki Kananoja & Martti Lähteinen & Pirjo Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. 4. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma, 362–376.

Hakulinen, Tuovi & Hietanen-Peltola, Marke & Jahnukainen, Johanna (2021) Sote-keskuskehittämisen painopiste on ehkäisevässä työssä – muista siis neuvolat sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. <https://soteuudistus.fi/-/sote-keskus-kehittamisen-painopiste-on-ehkaisevassa-tyossa-muista-siis-neuvolat-seka-koulu-ja-opiskeluterveydenhuolto> Viitattu 18.2.2022.

Hästbacka, Noora (2018) Monialainen verkostotyö ja kiusaaminen. Tapaustutkimus Aseman Lapset ry:n K-0-hankkeesta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

HE 165/2021 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_165+2021.aspx
Viitattu 8.12.2021.

Hemminki, Tiina (2021) Koulukuraattoreiden dokumentointikäytännöt. Pro Gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Hesjedal, Elisabeth & Hetland, Hilde & Iversen, Christine (2015) Interprofessional collaboration: self-reported successful collaboration by teachers and social workers in multi-disciplinary teams. *Child and Family Social Work* 20(4), 437–445.

Hietanen-Peltola, Marke & Vaara, Sarianna & Laitinen, Kristiina (2019) Koulukuraattoripalvelujen yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita – tuloksia perusopetuksen opiskeluhuollon seurannasta 2018. THL – Tutkimuksesta tiiviisti 4/2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137540/URN_ISBN_978-952-343-271-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 10.12.2021.

Huxtable, Marion & Blyth, Eric & Cooper, Helen & Jozefowicz, Debra M. Hernandez & Allen-Meares, Paula & Piro-Lupinacci, Mariann A. & Fisher, Randy & Loughborough, Jane & Shera, Wes & Wilhelm, John & Andersson, Gun & Pösö, Tarja & Väisänen, Erja & Wallin, Aila & Sossou, Marie-Antoinette & Daniels, Theresa & Tonon de Toscano, Graciela & Wulfers, Wilfried & Chiu, Sammy & Wong, Victor & Pace, Godwin & Hare, Isadora & Kim, Ki Whan & Yamashita, Eizaburo (2002) *School social work worldwide*. NASW Press.

Huxtable, Marion (2013) A global Picture of School Social Work in 2013. https://www.researchgate.net/publication/337403171_A_Global_Picture_of_School_Social_Work_in_2013 Viitattu 14.12.2021.

Isaksson, Cristine & Sjöström, Stefan (2017) Looking for ‘Social Work’ in Social Work. *European Journal of Social Work* 20(2), 191–202.

Isoherranen, Kaarina (2008) Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Kaarina Isoherranen & Leena Rekola & Raija Nurminen. Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit, 26–48.

Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. *Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18*. Helsingin yliopisto: Sosiaalitieteiden laitos.

Jauhiainen, Arto (1993) *Koulu, oppilaiden huolto ja hyvinvointivaltio*. Väitöskirja. Suomen oppivelvollisuuskoulun oppilashuollon ja sen asiantuntijajärjestelmien muotoutuminen 1800-luvun lopulta 1990-luvulle. Turku: Turun yliopisto.

Kananoja, Aulikki (2017) *Sosiaalityö ammattina*. Teoksessa Aulikki Kananoja & Martti Lähteinen & Pirjo Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*, 4. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma, 27–32.

Kekoni, Taru & Mönkkönen, Kaarina & Hujala, Anneli & Laulainen, Sanna & Hirvonen, Jukka (2019) Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Kaarina Mönkkönen & Taru Kekoni & Aini Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö: vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 15–46.

Kihlman, Eila (2005) Sirpaleista kokonaisuudeksi moniasiantuntijuuden avulla. Teoksessa Mikko Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön: arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 93–114.

Kontio, Mari (2013) Jaetun ymmärryksen rakentuminen moniammatillisten oppilashuoltoryhmien kokouksissa. Väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto.

Korpela, Noora (2012) Onhan meillä se koulukuraattori tekemässä sitä oppilashuoltoa. Teoksessa Minna Strömberg-Jakka & Teija Karttunen (toim.) Sosiaalityön haasteet: tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus, 274–294.

Laki lastensuojelulain muuttamisesta (139/1990) Finlex
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1990/19900139> Viitattu 10.12.2021.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) Finlex
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817> Viitattu 20.3.2022.

Lalayants, Marina (2013) Multidisciplinary Collaboration in Child Protective Clinical Consultations: Perceptions of Best Practices. *Journal of Public Child Welfare* 7(3), 253–274.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (2021) Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) – THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-> Viitattu 12.12.2021.

Lastensuojelulaki (417/2007) Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P4> Viitattu 10.12.2021.

Lastensuojelun käsikirja (THL) Mitä on lastensuojelu? <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu> Viitattu 10.12.2021.

Mahkonen, Sami (2015) Uusi oppilashuoltolaki työvälteenä. Helsinki: Edita.

Marjamäki, Hanna (2021) Koulun sosiaalinen tehtävä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Mellin, Elizabeth A. & Bronstein, Laura & Anderson-Butcher, Dawn & Amorose, Anthony J. & Ball, Anna & Green, Jennifer (2010) Measuring interprofessional team collaboration in expanded school mental health: Model refinement and scale development. *Journal of Interprofessional Care* 24 (5), 514–523.

Moran, Patricia & Jacobs, Catherine & Bunn, Amanda & Bifulco, Antonia (2007) Multi-agency working: implications for an early-intervention social worker team. *Child and Family Social Work* 12 (2), 143–151.

Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (2019) Johdanto. Teoksessa Kaarina Mönkkönen & Taru Kekoni & Aini Pehkonen (toim.) *Moniammatillinen yhteistyö: vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus, 7-14.

Nikander, Pirjo (2004) Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon haasteena. Vuorovaikutuksellinen näkökulma. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 40, 279–290.

O'Connor, Peter (2013) *Applied Theatre: Applied Social Work in New Zealand*. Teoksessa Wing Hong Chui. *School Social Work: Current Practice and Research*. New York: Nova Science Publishers, 77–91.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287> Viitattu 6.6.2021, 10.10.2021, 13.12.2021, 21.3.2022.

Pehkonen, Aini (2009) Moniammatillisuus sosiaalityön toimintaympäristöissä. *Janus* 17(2), 101–103.

Pehkonen, Aini & Martikainen, Kaisa & Kinni, Riitta-Liisa & Mönkkönen, Kaarina (2019) Asiakas moniammatillisessa kohtaamisessa. Teoksessa Kaarina Mönkkönen & Taru Kekoni & Aini Pehkonen (toim.) *Moniammatillinen yhteistyö: vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus, 89–111.

Perusopetuslaki (628/1998) Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> Viitattu 4.12.2021, 14.12.2021.

Pikassos (2022a) MONNIsta onni monialaiseen yhteistoimintaan lastensuojelun asiakkaan asiassa. <https://pikassos.fi/monni> Viitattu 11.2.2022.

Pikassos (2022b) Lastensuojelun monialaisen kehittämisen MONNI ja TOP-hankkeet käynnistymässä. <https://pikassos.fi/534-lastensuojelun-monialaisen-kehittaamisen-monni-ja-top-hankkeet-kaeynnistymaessa> Viitattu 12.2.2022.

Pohjola, Anneli & Kemppainen, Tarja & Niskala, Asta & Peronius, Nina (2019) Sosiaalityö osana yhteiskunnallista kehityskulkua. Teoksessa Anneli Pohjola & Tarja Kemppainen & Asta Niskala & Nina Peronius (toim.) *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino, 23–54.

Pärnä, Katariina (2012) *Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina: Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet*. Väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.

Raitakari, Suvi & Räsänen, Jenni-Mari & Kostiainen, Tuula & Juhila, Kirsi (2019) Integroiva työtapa muotoutuvassa perhekeskuskontekstissa: Kriittisten tekijöiden tarkastelua. Tampere: PunaMusta Oy – Yliopistopaino.

Ristimäki, Tero (2018) Koulukuraattori on sosiaalialan ammattilainen. Kirjoitus Sosiaaliala korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian blogissa 25.9.2018. <https://www.talentia.fi/blogi/koulukuraattori-on-sosiaalialan-ammattilainen/> Viitattu 22.11.2021.

Roffey, Sue (2002) School, Behaviour & Families. Frameworks for Working Together. London: David Fulton Publishers.

Salmela, Venla (2020) Yhteisöllinen opiskeluhuolto koulukuraattoreiden näkökulmasta. Pro Gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Sherman, Megan Callahan (2020) Multisystemic Mentoring: A Conceptual Framework for School Social Workers. School social work journal. 45 (1), 58–69.

Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko (2004) "Hirveesti tekijänsä näköistä" Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Väitöskirja. Tampere: Finn Lectura.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P41> Viitattu 23.11.2021, 25.11.2021, 10.12.2021.

Sote-uudistus (2022a) Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen keskeiset lait. <https://soteuudistus.fi/lainsaadanto> Viitattu 22.12.2021.

Sote-uudistus (2022b) Henkilöstön asema sote-uudistuksessa. <https://soteuudistus.fi/vaikutukset-henkilostoon> Viitattu 22.12.2021.

Sote-uudistus (2022c) Mikä sote-uudistus? <https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti-> Viitattu 27.2.2022.

STM (2015) Kuntainfo: Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi. <https://stm.fi/-/uusi-soveltamisohje-oppilas-ja-opiskelijahuoltolainsaadannon-toteuttamisen-tuek-1> Viitattu 14.12.2021.

Suhola, Timo (2017) Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: Oppilashuoltoprosessi systeemisenä palvelukokonaisuutena. Väitöskirja. Lappeenranta: Lappeenranta University of Technology.

TENK (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Viitattu 20.10.2021.

TENK (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Julkaisuja 3. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.) Helsinki: Tammi.

Valtiovarainministeriö (2022) Sote-uudistus muuttaa kuntien tehtäviä ja julkishallinnon rakenteita. <https://vm.fi/sote-uudistus> Viitattu 16.2.2022.

Vasso (2022) Tuki oikeasta paikasta. <https://vasso.fi/hankkeet/tuki-oikeasta-paikasta-top/> Viitattu 1.3.2022.

Vierula, Tarja & Pösö, Tarja & Paavilainen, Eija (2019) Moniammatillisuus ja palvelutarvearviointi lapsi- ja perhepalveluissa: Ammattilaisten näkemykset pulmakohdista. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(3), 292–300.

Wallin, Aila (2011) Sosiaalityö koulussa: avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma.

Watkin, Alison & Lindqvist, Susanne & Black, Jane, & Watts, Fiona (2009) Report on the implementation and evaluation of an interprofessional learning programme for inter-agency child protection teams. *Child Abuse Review* 18(3), 151–167.

LIITE 1: Saatekirje

Hei.

Suoritan sosiaalityön maisteritutkintoa Tampereen yliopistossa. Tämä kysely liittyy pro gradu -tutkielmaani, jossa tutkin koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Tutkielman tarkoituksena on saada tietoa koulukuraattoreiden tekemästä moniammatillisesta työstä sekä sen haasteista että mahdollisuuksista. Sivuan tutkielmassani myös tulevaa sote-uudistusta ja sen mukana tulevia muutoksia.

Tutkimuskysely sisältää taustoittavia ja avoimia kysymyksiä, sekä monivalintakysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10–15 minuuttia. Linkki tutkimuksen tietosuojailmoitukseen löytyy kyselyn alusta. Vastatut kyselylomakkeet näkyvät minulle ilman tunnistetietoja ja hävitän kyselylomakkeet asianmukaisesti tutkimusraportin valmistuttua. Valmis tutkimusraportti tulee löytymään Tampereen yliopiston Trepo-tietokannasta (hyperlinkki Trepoon).

Tutkimuskyselyyn pääset tästä: (hyperlinkki kyselyyn)

Kysely on auki 8.12.2021 asti.

Kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin,

Anneliina Heino

LIITE 2: Kyselylomakkeen saatesanat

Kysely koulukuraattoreille

-Moniammatillinen työ kuraattorin silmin-

Tämä kysely liittyy pro gradu -tutkielmaani, jossa tutkin koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Tutkielman tarkoituksena on saada tietoa koulukuraattoreiden tekemästä moniammatillisesta työstä sekä sen haasteista että mahdollisuuksista. Sivuan tutkielmassani myös tulevaa sote-uudistusta ja sen mukana tulevia muutoksia. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10-15 minuuttia. Kysely on auki 8.12.2021 asti.

Linkki tietosuojailmoitukseen: ([hyperlinkki tietosuojailmoitukseen](#))

Valmis tutkimusraportti tulee löytymään Tampereen yliopiston Trepo-tietokannasta ([hyperlinkki Trepoon](#)).

Kiitos osallistumisesta!

LIITE 3: Kyselylomake

1. Olen lukenut tietosuojailmoituksen ja osallistun tähän kyselyyn vapaaehtoisesti

kyllä

en

2. Toimin koulukuraattorina

esiopetuksessa ja alakoululla

yläkoululla

lukiossa

ammatillisessa oppilaitoksessa

Muu

3. Kuinka monta oppilasta toimialueellasi on?

alle 500

500–670

671–850

yli 850

4. Kuinka monta koulua/oppilaitosta toimialueeseesi kuuluu?

1

2

3

4

5 tai enemmän

5. Olen koulutukseltani

sosionomi AMK

sosionomi YAMK

ylempi korkeakoulututkinto (pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat opinnot sosiaalityössä)

Muu

6. Olen tehnyt moniammatillista työtä seuraavien tahojen kanssa

kouluterveydenhoitaja

koulun psykiatrinen sairaanhoitaja tai muu vastaava

koulusosionomi, yhteisöohjaaja tai muu vastaava

perheneuvonta/ perheneuvola

nuorisotyöntekijä

koululääkäri

perhetyöntekijä

sosiaalityöntekijä

erityisopettaja

rehtori

opettaja

opinto-ohjaaja

koulupsykologi

erikoissairaanhoito

etsivä nuorisotyöntekijä

Muu

7. Millaisia yhteistyömuotoja sinulla on näiden tahojen kanssa? (esim. säännölliset tapaamiset, työryhmät, konsultointi, työparityöskentely)

8. Millaista asiantuntijuutta ajattelet kuraattorina tuovasi moniammatilliseen työskentelyyn?

9. Mitkä tekijät mielestäsi tukevat onnistunutta moniammatillista työtä?

10. Kerro yksi esimerkki onnistuneesta moniammatillisesta työstä ja siihen myönteisesti vaikuttaneista tekijöistä?

11. Mitkä tekijät mielestäsi haastavat moniammatillista työtä?

12. Miten toivoisit moniammatillisen työn kehittyvän?

13. Miten koulukuraattorin rooli mielestäsi tunnetaan moniammatillisessa työskentelyssä?

_ 1= ei tunneta lainkaan

_ 2= tunnetaan vähän

_ 3= tunnetaan kohtalaisesti

_ 4= tunnetaan hyvin

_ 5= tunnetaan erittäin hyvin

14. Millaisia vaikutuksia ajattelet hyvinvointialueelle siirtymisellä olevan koulukuraattoreiden tekemään moniammatilliseen työhön?

15. Mitä muita ajatuksia kysely sinussa herätti?

LIITE 4: Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus

Päiväys 14.11.2021

1. Rekisterinpitäjä ja henkilö, johon voi olla yhteydessä tietosuojaan liittyvissä kysymyksissä

Anneliina Heino, anneliina.heino@tuni.fi, 040-xxxxxx)

2. Tutkielman ohjaaja

Jenni-Mari Räsänen, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Sosiaalityön tutkinto-ohjelma, Tampereen yliopisto

3. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Pro gradu -tutkielmassani tutkin koulukuraattoreiden tekemää moniammatillista työtä. Käsittelen henkilötietoja ainoastaan sähköpostiosoitteiden muodossa kyselylinkkiä lähettäessäni.

4. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Tutkielmassa henkilötietoja käsitellään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetun yleisen edun ja tietosuojalain 4 §:n 3 kohdan perusteella.

5. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelykiellosta (EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohta) poikkeamisen peruste, kaksi vaihtoehtoa

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja käsitellään tutkielmassa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j-alakohdan ja tietosuojalain 6.1 §:n 7-kohdan perusteella.

6. Tietojen antamisen muut vaikutukset

Henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profilointiin. Henkilötietojen antamiseen ei ole lakiin tai sopimukseen perustuvaa velvollisuutta. Tutkimukseen osallistuminen ja tietojen luovutus sitä varten on täysin vapaaehtoista.

7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät

Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille, eikä niitä näin ollen myöskään siirretä EU-ETA:n ulkopuolelle. Henkilötietoja sisältävää aineistoa käsittelevät vain tutkielman tekijä ja tarvittaessa hänen ohjaajansa.

8. Henkilötietojen säilyttämisaika

Henkilötietojasi säilytetään vain niin kauan kuin tutkielma on saatu valmiiksi.

9. Tutkimusaineiston säilytys

Säilytän keräämäni tutkimusaineiston henkilökohtaisessa Tampereen yliopiston tarjoamassa tunnistautumisen vaativassa pilvipalvelussa. Tulostan vastatut kyselylomakkeet analyysia tehdessäni ja käsittelen aineistoa vain yksin ollessani. Vastatut kyselylomakkeet näkyvät minulle ilman tunnistetietoja ja hävitän kyselylomakkeet asianmukaisesti tutkimusraportin valmistuttua.

10. Tutkittavan tietosuojalainsäädännön mukaiset oikeudet

Henkilötietojesi käsittelyn ajan sinulla on rekisteröitynä seuraavia tietosuojalainsäädäntöön kuuluvia oikeuksia, joista tutkimuksen yhteydessä voidaan poiketa vain lainsäädännön mukaisesti:

- o Oikeus saada pääsy tietoihin
- o Oikeus saada virheelliset tiedot oikaistua
- o Oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi") tietyissä tilanteissa
- o Oikeus käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa
- o Oikeus käsittelyn vastustamiseen tietyissä tilanteissa
- o Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle: tietosuoja.fi, puh: 0295666700, sähköposti: tietosuoja@om.fi